

Directa

Juny 2025
#590
5 €

Desnonaments sense fre judicial

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel.: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
directa.cat
Dipòsit legal: B 16982-2016
ISSN 3081-4634

CC BY NC ND

La *Directa* s'imprimeix a Lerigraf SL,
C. de la Premsa, 2, Alcoletge, Lleida.

Aquesta publicació intenta escriure
amb un llenguatge no racista, no sexista
i no androcèntric.

La *Directa* no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió.

La *Directa* ha rebut enguany una subvenció
de la Generalitat de Catalunya, que
representa menys d'un 5% del pressupost
de la cooperativa.

 Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

General:
directa@directa.cat
Redacció Catalunya
redaccio@directa.cat
Redacció País Valencià
paisvalencia@directa.cat

Edició
Eloi Latorre
Correcció
Miriam Tijani
Coordinació web
Gemma Garcia, Jesús Rodríguez,
Ester Fayos, Txell Rigol i
Albert Alexandre
Coordinació País Valencià
Ester Fayos
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró Donat
Coordinació de fotografia
Victor Serri
Coordinació d'art
Pau Fabregat
Comunicació
Carla Benito
Xarxes socials
Anaïs Borràs
Publicitat i distribució
Míriam Blàzquez
Coordinació d'audiovisuals
Marta Pérez

Coordinacions de la revista:
Sota focus
Jesús Rodríguez
Sobiranes
Guillem Martí i Tere Alberó
Fórmules
Txell Rigol i Pau Fabregat
Decreixement
Txell Rigol
Indirecta
Mariana Cantero
Vincles
Ester Fayos
Rebost
Giuseppe Savino, Sara Romero
i Jordi Garcia
La central
Victor Serri
Internacional
Albert Alexandre, Oriol Andrés,
Berta Camprubí i Joan Mas
L'entrevista
Gemma Garcia i Giuseppe Savino
Ideari
Adrián Crespo i Eloi Latorre
Imperdibles
Eloi Latorre
De memòria
Júlia Mas i Eloi Latorre
Pensament
Adrián Crespo
Accents
Gemma Garcia i Jesús Rodríguez
Caplletra
Dani Peralba i Miriam Tijani
L'espina
Carlos Villafranca

Hi han col·laborat:

Portada:
Pau Fabregat
Victor Serri

Textos:
Gemma Garcia
Jesús Rodríguez
Susanna Ligeró
Toni Bertólez Martínez
Jan Ferrer i Picó
Raúl Domínguez
Julia Gené
Mariona Guijarro Ferrer
Àlex Romaguera
Jordi Garcia Miravet
Anna Mengod
Jordi Pintado
Sara Borrellà
Dani Farrús
Carol Porta
Pablo de Otto
Gemma Tadeo Gómez
Mari Villar
Pau Escrich
Roser Espelt Alba
Isaac Cortés Domingo

Fotografies:
Victor Serri
Víctor Arias
Mireia Comas
Raquel Fontanal
Jaume Ferrando
Joanna Chichelnitzky
Luis Enrique Aguilar

Il·lustracions:
Sergio Espin
Aitana Giráldez
Andrea Maresch
Cristina Lavilla
Mireia Sala
Beatriz Hernández
Tres
Yorgos

DocsDirecta en sessió contínua

Veus de l'estiba, El primer dia d'octubre, Fugir per estimar i ser, L'alè del camp, La gota que fa vessar el Delta, Un futur contra vent i marea, Kobane, aixecar-se, Al nord de les arrels, Cuidar entre terres, Saber, Sumud, Palestina, Viure la mort, Infiltrats, Naharina...

Són els títols d'alguns dels documentals que hem produït, guionitzat, realitzat o difós des de la *Directa* en els últims vuit anys. Aquest format, que anomenem DocsDirecta, es consolida any rere any gràcies al creixement de les subscriptores i a l'esforç de l'equip de treball i de desenes de col·laboradores distribuïdes al llarg del territori, que permeten projectar la marca Directa en el camp audiovisual.

Fa uns dies hem estrenat el darrer fruit d'aquesta línia de treball, *La veu de les muntanyes*, una feina conjunta amb la productora valenciana Sistema del Solar. El documental, que ha dirigit Ester Fayos, redactora de la *Directa*, rescata de l'oblit crims que va cometre la Guàrdia Civil en època franquista contra qui col·laborava amb la guerrilla del maquis a les comarques de Castelló. El treball enceta la seva primera gira de presentacions i es podrà veure també durant la tardor coincidint amb la celebració dels anys de treball del nucli de la *Directa* al País Valencià.

D'això va fer documentals: d'explicar històries, rescatar-les de l'oblit, agafar-les per investigar-les, anar més enllà i traduir-les a un llenguatge reposat, de contrast, amb relats testimoniats, amb contacte directe amb les fonts.

Va de situar-nos i marcar agenda i opinió. Avui, a la *Directa*, a més d'escriure, fotografiar, dissenyar o il·lustrar, fem servir imatges en moviment per reivindicar també l'audiovisual com una eina de periodisme transformadora. Continuem allargant la llista. Continuem fent DocsDirecta.

Carla Benito

Responsable de l'àrea de Comunicació

**La moratòria de
desnonaments to
contra un mur jud**

A close-up photograph of a person's hand holding a small, square, white lace object. The lace has a complex, repeating floral pattern. A key is attached to the hand, and the background is dark and textured.

pa icial

TEXT: **GEMMA GARCIA**
FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

La normativa vigent només ha aconseguit ajornar un de cada quatre llançaments a Catalunya. Una interpretació restrictiva del redactat i la manca d'unificació de criteris per part dels jutjats sotmet les afectades a l'arbitrarietat

Diversos moments de l'intent de desallotjament de Juanjo Hernández i la seva filla del 30 d'abril a Ciutat Meridiana (Barcelona). D'esquerra a dreta: concentració d'activistes pel dret a l'habitatge davant del bloc; Hernández i la seva filla mentre esperen l'arribada de la comissió judicial; arribada de la comissió judicial, amb un seraller; celebracions en anunciar-se l'ajornament; Hernández mostra el document que ajorna el llançament. | **VÍCTOR SERRI**

Trenta d'abril de 2025. S'atura el desnonament de Juanjo Hernández perquè no hi ha prou efectius policials per fer fora el centenar de persones que es concentren davant de casa d'aquest veí barceloní de Ciutat Meridiana. Quinze dies abans, el 14 d'abril, la comissió judicial, escortada pels Mossos d'Esquadra, executa el llançament de Mimount Badi i tres criatures que viuen a un pis de la immobiliària Coral Homes a Salt (el Gironès). I abans, el dia 11, a Alacant, un dispositiu del Cos Nacional de Policia espanyol fa fora de casa seva Carmelo i Núria, una parella de 55 anys amb problemes de salut que no ha pogut continuar pagant el lloguer.

Darrere la foto fixa d'aquests tres casos hi ha un procediment judicial feixuc i ple d'entrebancs a l'hora d'acollir-se a les normatives previstes per protegir les persones en situació de vulnerabilitat econòmica. Al final del recorregut, és la persona titular d'un jutjat qui dicta l'ordre de llançament i una comissió judicial qui l'executa.

Ni la moratòria estatal sobre els desnonaments -fixada en plena pandèmia de covid-19, mitjançant un reial decret llei el 31 de març de 2020 prorrogat en diverses ocasions-, ni la llei estatal 13/2023 pel dret a l'habitatge, ni la llei 1/2022 -en aquest cas, una norma autonòmica específica de Catalunya- han aconseguit aturar la sagnia de desnonaments als Països Catalans. Només actuen com a mecanisme de contenció. Els jutjats continuen signant ordres de llançament que s'execu-

ten dia sí dia també: segons les dades del Consell General del Poder Judicial, l'any 2024 n'hi va haver 7.381 a Catalunya -gairebé el 30 % de tot l'Estat-, 3.610 al País Valencià i 880 a les Illes. Són unes xifres que no inclouen el nombre de llançaments que deriven exclusivament de procediments penals per usurpació de l'habitatge, perquè el poder judicial no disposa d'aquestes estadístiques.

Mentre que les lleis espanyola i catalana d'aquest àmbit han estat escapçades pel Tribunal Constitucional, la moratòria de desnonaments estatal s'ha anat prorrogant any rere any i està vigent fins al 31 de desembre de 2025. Així i tot, des de col·lectius activistes i veus expertes en la matèria s'assenyala que el marge d'interpretació de la norma i la manca d'unificació de criteris genera una aplicació judicial arbitrària i poc garantista per a les famílies sense alternativa residencial. Miguel Ruiz, advocat de l'Observatori DESCA, ho vincula a un poder judicial travessat per una "cultura propietària i classista", que està més preocupat per "no generar perjudicis a la part actora que generar-los a la desnonada".

Aquesta actitud judicial també s'ha evidenciat específicament a Catalunya. Quan el Constitucional encara no havia eliminat l'obligatorietat dels grans tenidors a oferir lloguer social abans d'interposar una demanda, la llei catalana 1/2022, que preveia aquesta mesura ja no es complia. "Els jutges van assumir de seguida que no tenia efectes processals, que no havien d'aturar el procediment si no existia l'oferta", explica Ruiz. Així ho corroboren a la *Directa* fonts del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC): "Des d'una perspectiva judicial, aquesta obliga-

L'any 2024, els serveis socials de Girona van emetre 341 informes de vulnerabilitat positius, però només en 182 casos es van suspendre els desnonaments

ció no era apreciada majoritàriament com una exigència prèvia o un requisit de procedibilitat”.

MAJORIA DE FAMÍLIES VULNERABLES AL CARRER
No és possible fer un balanç real de l'efectivitat de la moratòria als Països Catalans. Encara que el govern espanyol obliga les comunitats autònomes a reportar amb caràcter mensual sobre els informes de vulnerabilitat positius emesos pels serveis socials a petició dels jutjats, els governs del País Valencià i de les Illes no han facilitat aquestes dades a la *Directa*. Només ho ha fet l'executiu català amb la informació del període 2021-2023.
D'acord amb les dades del Departament de Drets Socials i Inclusió del Govern de Catalunya, si un informe de vulnerabilitat positiu sempre fos sinònim de suspensió del procediment, la moratòria hauria evitat el 24 % dels llançaments en aquests tres anys. Però més enllà d'acreditar la vulnerabilitat, hi ha altres requisits que cal complir, i aquí entra en joc el criteri judicial i fa que el percentatge es decanti a la baixa.

El càlcul de la *Directa* encaixa amb els resultats d'un informe de l'Observatori DESCA que analitza conjuntament la situació a nou territoris de l'Estat, inclòs Catalunya.
Una activista del Sindicat d'Habitatge de Nou Barris, assenyala que no és per iniciativa dels jutjats sinó per la pressió social com s'han aconseguit aturar sis desnonaments durant el mes de maig. Un és el de Raquel Martínez a qui, malgrat ser una supervivent de violència masclista, cobrar una pensió per incapacitat permanent, viure amb dos menors a càrrec i estar en llista d'espera de la mesa d'emergència, el jutjat de primera instància número 22 de Barcelona pretenia fer fora d'un pis propietat del fons d'inversió Blackstone. “El jutjat mai no ha aturat el desnonament en resposta a un incident de suspensió per vulnerabilitat, sinó que finalment ho ha sol·licitat la propietat perquè estem negociant”, aclareix l'activista.
A Catalunya, gairebé nou de cada deu informes que han sol·licitat els jutjats reconeixen la vulnerabilitat econòmica. Partint d'aquesta proporció i aterrant l'anàlisi a l'àmbit ►

La comitiva judicial arriba a un pis amb l'ordre de desnonament d'una dona anomenada Saida i les seves tres criatures, el 14 de maig al barri de Cerdanyola de Mataró (el Maresme).

| VÍCTOR ARIAS

► municipal, el 2024, els serveis socials de Girona van emetre 341 informes de vulnerabilitat positius, però només es van suspendre 182 desnonaments del total. Igualment, el 2025 -fins al 24 d'abril- van elaborar-ne 126 i se'n van aturar 54. Els ajuntaments de Barcelona, València i Palma no han facilitat dades per aquest reportatge, mentre que Lleida i Salt ho han fet de forma incompleta.

EL LABERINT DE LA VULNERABILITAT

L'aplicació de la normativa està plagada d'interpretacions restrictives que acaben provocant la pèrdua de l'habitatge a moltes persones, després de circular per un laberint de tràmits. L'advocat Miguel Ruiz assenyala que un dels obstacles resideix en l'origen de la vulnerabilitat. En un principi, la norma protegia només les llars que demostrassin que la seva vulnerabilitat s'havia agreujat per les conseqüències de la covid-19. Més endavant, els supòsits es van ampliar a les conseqüències de la guerra a Ucraïna. Tanmateix, cinc anys després i malgrat l'evolució del redactat, hi ha jutges que no l'apliquen, argumentant que la situació és anterior a la crisi sanitària.

Lídia López (demana que fem servir un nom fictici) és una veïna de Mataró (el Maresme) que ha patit aquesta trampa temporal. El mateix jutge que va suspendre el seu desnonament assenyalat per al gener d'enguany, més tard va resoldre que com no acreditava que la seva situació de vulnerabilitat econòmica era una "conseqüència de la pandèmia", no se li podia aplicar la suspensió i ha donat per esgotada la possibilitat de presentar més recursos. En el cas d'una família de Barcelona que percep ingressos per valor de 400 euros al mes i viu en un habitatge d'un gran tenidor, el jutjat esgrimeix que la seva situació és anterior a l'estat d'alarma i, per tant, ha procedit a assenyalat dia i hora de llançament.

Abans d'arribar a la pantalla de la decisió judicial, les llars afectades es veuen abocades a recórrer una extenuant cursa administrativa. L'advocada de la PAH Mallorca, Gloria Olmos, recorda que quan arriba la demanda, la persona afectada tres dies per sol·licitar l'assistència jurídica gratuïta. A continuació, el procediment avança i s'ha de recopilar tota la documentació per instar a la suspensió temporal: certificat de subsidi, certificat de cessament d'activitat en cas de persones que treballen per compte propi, llibre de família o document acreditatiu, certificat d'empadronament, declaració de discapacitat, dependència o incapacitat permanent, titularitat de béns i declaració responsable relativa al compliment dels requisits.

"Has rebut una demanda i pots perdre casa teva, estàsangoixat, preocupat, i no saps com revertir la situació. En aquestes circumstàncies, molta gent no arriba als terminis", lamenta Olmos. A l'estat de xoc i la complexitat del procediment, s'hiafegeix que no hi ha torns d'advocacia d'ofici especialitzats en habitatge. Nacho Collado, advocat de la cooperativa valenciana El Rogle, apunta que això provoca que "no s'aprofiti tota la normativa" o es lliurin recursos "mal fets".

En temps de descompte, una parella va trucar a la porta del Sindicat de Barri Carolines d'Alacant el mes d'abril. Tenen la mateixa edat, 55 anys: ella, està malalta i ell, en situació d'atur de llarga durada. "Una setmana abans del segon intent de llançament van acudir al sindicat. Vam presentar l'informe de vulnerabilitat dos dies abans, però el jutge no va resoldre el recurs i va executar-lo", lamenta Llorenç Saval, militant del sindicat. Vint agents del Cos Nacional de Policia espanyola van retirar amb la tècnica d'arrencar cebes la vintena d'activistes que feien resistència pacífica a les portes de l'immoble el dia de l'execució i una ambulància va acabar assistint a la dona desnonada a causa d'un atac d'ansietat.

El Sindicat d'Habitatge Socialista de Mataró va aconseguir in extremis ajornar l'execució del llançament de Saida i la seva família.
| VÍCTOR ARIAS

En el cas d'una família que ingressa 400 euros al mes i viu en un pis d'un gran tenidor, el jutjat esgrimeix que la seva situació és anterior a l'estat d'alarma i ha fixat dia i hora de llançament

A València també s'han reactivat dos llançaments fa poc. Un és el de Karien, que fa més de quatre anys que viu en una casa al barri d'Orriols, on no va poder continuar pagant el lloguer després de perdre la feina arran de l'impacte de la covid-19. L'altre és el de la família de Sara, amb dos fills menors, que ocupen un pis que va ser de titularitat de Bancaixa (avui integrada a CaixaBank). Júlia Sendra, del Sindicat d'Habitatge de València, denuncia la dinàmica en què es troba immers el moviment en defensa d'aquest dret bàsic: "Aconseguiu ajornar el desnonament després de la primera data, però molts es reactiven i s'acaben executant, cosa que evidencia les limitacions de la moratòria".

El procediment per demostrar l'encaix a la moratòria torna a començar cada vegada que acaba la pròrroga anual de la llei. És a dir, el 31 de desembre arrenca de nou el còmput judicial i es torna a fixar una data de llançament. Davant de qualsevol marge de dubte, recentment, la junta de jutges de primera instància de Barcelona va acordar que cal reclamar la verificació del compliment dels requisits, fet que obliga a tornar a presentar tota la documentació.

El fons d'inversió Divarian va aprofitar els dies de gener d'enguany, quan encara no s'havia aprovat la pròrroga, per sol-

licitar al jutjat una nova data de llançament per a Zahara Sissani. Aquesta veïna de Salt havia estat emparada per la moratòria fins aleshores. Amb una pensió per discapacitat de 900 euros, Sissani podria pagar un lloguer assequible, però es va veure obligada a okupar un pis. "Hi ha famílies okupant que podrien fer front a un lloguer assequible, però el racisme no els permet accedir ni al parc públic ni al privat", denuncia Judit Font des del Sindicat d'Habitatge de Salt. Per una banda, hi ha immobiliàries que quan s'assabenten que la interessada és una persona migrada, retiren l'oferta i, per l'altra, si un membre d'una família es troba en situació administrativa irregular, aquesta no pot accedir a la mesa d'emergència ni té dret a demanar habitatge protegit.

Salt, a tocar de Girona, és un dels municipis més empobrits i més densament poblats de Catalunya. Durant el 2024, segons l'Ajuntament, es van executar tres llançaments cada mes i enguany se n'han assenyalat 113 i n'hi ha 130 més en curs pendents de data. Segons Judit Font, membre del sindicat d'habitatge de la localitat, molts s'aturen per l'acció dels col·lectius activistes". A parer seu, la moratòria està servint de "mecanisme de contenció de nombrosos desnonaments de famílies sense opcions en el mercat ordinari ni alternativa habitacional pública, una situació per a la qual les admi- ►

El procediment per demostrar l'encaix a la moratòria torna a començar quan acaba la pròrroga anual de la llei. Cada 31 de desembre es torna a fixar una data de llançament

► nistracions públiques no estan preparades”. L'experiència confirma que “hi ha jutjats que són més durs que d'altres i no consideren els supòsits de vulnerabilitat ni les peticions de suspensió”, explica Font.

A ulls del poder judicial, la manca de perspectiva d'alternativa residencial pot ser un motiu per deixar d'aplicar la llei. Un exemple és la interlocutòria del jutjat de primera instància número 2 de Girona, que conclou que, com que l'administració no plantejava cap proposta per a la família de Mimount Badi “no té sentit acordar la suspensió”. A més, en els casos d'ocupació, com el de Badi, la norma és més severa. A banda dels criteris de vulnerabilitat, estipula que l'habitant ha de ser una persona dependent, víctima de violència si és una dona o conviure amb una persona dependent o menor. La part demandant ha de ser una propietat amb més de deu habitatges i la part demandada ha d'acreditar que va accedir a l'immoble amb posterioritat a l'entrada en vigor del reial decret llei, és a dir, abans del 31 de març de 2020.

Amb tot, per a Nacho Collado, la moratòria, tal com està plantejada, només esdevé “una estratègia de supervivència durant un període”. “Caldria fer d'aquest reial decret llei una norma estructural que impliqui una responsabilitat social de la propietat”, conclou.

EL DESENCAIX EN LA VULNERABILITAT

Uns preus mitjans de lloguer que a finals de 2024 van superar els 1.600 euros mensuals a València i els 1.100 a Barcelona –segons la Càtedra Observatori de la Vivenda de la Universitat Politècnica de València i l'Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona, respectivament– evidencien que vulnerabilitat i accés a un habitatge no són, precisament, conceptes sinònims. El cas de Juanjo Hernández, veí del barri de Ciutat Meridiana de Barcelona, ho il·lustra a l'extrem.

Hernández ha recorregut de punta a punta tots els estadis de la crisi crònica de l'habitatge: una hipoteca amb la desapareguda Caixa Catalunya (avui absorbida en el BBVA) que es dispara, una dació en pagament i un lloguer social fins que el fons d'inversió Cerberus decideix no renovar-lo l'any 2019. Durant cinc anys havia aconseguit contenir el procediment judicial en aplicació de la moratòria estatal, mentre continuava pagant, però enguany el jutjat de primera instància número 35 de Barcelona ha considerat que ja no compleix tots els requisits.

Els serveis socials van emetre un informe de vulnerabilitat negatiu, perquè d'acord amb la legislació vigent, només compleix una de les dues condicions. El seu salari està per sota del llindar fixat, però el que ara dedica a pagar el lloguer social i els subministraments no supera el 35% dels seus ingressos. “M'han fiscalitzat totalment, he entregat tots els extractes bancaris i és una evidència que no arribo a final de mes. L'únic que ha canviat és que m'han apujat el salari trenta euros”, lamenta Hernández. “Amb la meva feina de cuiner a una escola no podria pagar un lloguer a preu de mercat”, conclou.

EN RUTA PER DESNONAR

El dia del primer intent de desnonament a les portes de la casa de Juanjo Hernández, que la convocatòria del Sindicat de Llogateres va aconseguir ajornar, van aparèixer tots els actors a escena. Els primers a arribar van ser el serraller amb l'encaixat d'instal·lar una alarma i el procurador, que represen-

tava la propietat. Poc després, van presentar-s'hi dues treballadores del Servei d'Intervenció en la Pèrdua de l'Habitatge i Ocupació (SIPHO), de l'Ajuntament de Barcelona, que s'ocupa d'acompanyar i mediar en les situacions de risc de pèrdua de l'habitatge, i que existeix amb altres noms a diversos municipis. I finalment, va aterrar la comissió judicial, mitja hora tard perquè des de bon matí havia estat recorrent el districte per executar altres llançaments. Durant tot l'any 2024, els jutjats van dictar 2.170 ordres a Barcelona –una mitjana de 180 al mes–, de les quals se'n van executar 1.403 –29 cada setmana.

Com totes les comissions judicials que recorren ciutats i pobles, la de Nou Barris estava formada per un binomi: una persona que desenvolupava funcions de documentació i una altra d'execució. El partit judicial de Barcelona ha facilitat dades: en l'actualitat, a la ciutat, hi ha vint membres del funcionariat que, de forma voluntària, formen part de les comissions i cada dia surten al carrer entre nou i dotze persones en parelles. Tant a Catalunya com al País Valencià i les Illes existeix un complement salarial per al personal funcionari que forma part dels serveis d'actes de comunicació, independentment de si s'ocupen d'executar llançaments o no.

Si no ho ha fet la jutge per escrit, la comitiva pot requerir el suport de la policia a la porta del domicili a desnonar. En el cas de Barcelona, la magistrada Estela Bergel, que dirigeix tant el Servei d'Actes de Comunicació (SAC) civil com penal de Barcelona, és qui té l'última paraula sobre el desenllaç. Davant la casa de Juanjo Hernández, la comissió defensa que no pot aturar-lo si no ho demana la part i consulta als Mossos si hi ha efectius per intervenir. Qui porta la carpeta amb la documentació s'escuda dient que “ja no decideixen tant”. Finalment, sense el dispositiu policial disponible, la comissió judicial ajorna el desnonament a trenta dies vista, sota el pretext que no té “autorització” per ampliar el termini.

Amb les eines legislatives actuals, “si es volgués reduir la pràctica de desnonaments i traslladar la pressió a grans tenidors amb arguments jurídics, es podria”. És la conclusió a què ha arribat un funcionari de l'administració de justícia –que prefereix mantenir-se en l'anonimat–, després de formar part d'una comissió judicial.

Aquesta font explica que va deixar de formar part de les comissions de llançament perquè el seu superior jeràrquic el va considerar incòmode pel fet de qüestionar com s'abordaven les execucions: “Durant els anys que hi vaig estar, les forces policials mai van actuar amb violència o força, no va caldre. Parlant s'aconsegueix tot i, fins i tot, apareixen solucions de forma espontània”, assegura.

Per ara, els partits judicials estan tendint a consolidar comissions dedicades només als desnonaments. A València n'hi ha dues, i a Barcelona, Mataró i Badalona, entre altres, s'ha creat la Comissió Especial de Llançaments (CEL). Es tracta d'equips professionalitzats amb formació jurídica-pràctica, en àmbits com la gestió emocional, l'abordatge de conflictes o la comunicació no verbal, segons el SAC civil. La seva missió, tal com va exposar la lletrada Bergel en un debat organitzat pel Col·legi de Procuradors dels Tribunals de Barcelona, és agilitzar i coordinar millor els llançaments judicials per la via del civil. “És un instrument que està propiciant més desnonaments”, denuncia Pili Sánchez, del Sindicat d'Habitatge Socialista de Mataró. Segons l'activista, la CEL ha escurçat els terminis d'ajornament d'un llançament i són molt difícils d'aturar quan arriba la segona data. ●

Capítols decisius d'un desnonament

El llançament representa el final d'un procediment judicial durant el qual les persones afectades han de demostrar que reuneixen els requisits per evitar que s'executi

Arribada al jutjat
Interposició d'una demanda civil o una denúncia penal de la propietat per finalització de contracte, impagament o usurpació.

Comunicació
Notificació de la demanda o la denúncia a les persones que habiten l'immoble amb entrega en mà o amb citació en seu judicial.

Dret a la defensa
Possibilitat de sol·licitar assistència jurídica gratuïta al col·legi d'advocats corresponent, en el termini de tres dies després de rebre la notificació.

Vist per sentència
Celebració del judici. Per la via civil, contempla la imposició d'una fiança a la part demandada. Per la via penal, el desallotjament es pot dictar sense judici.

Establiment d'una data
Notificació de l'ordre de llançament, en què s'indica el dia, l'hora, i si cal requerir l'assistència dels cossos policials.

Burocràcia
Presentació d'un incident de suspensió extraordinària per part de la condemnada, que acrediti vulnerabilitat econòmica amb diversos documents.

Pilota a la teulada dels serveis socials
Sol·licitud de l'informe de vulnerabilitat per part de l'administració de justícia als serveis socials, els quals disposen d'un termini de deu dies per respondre-hi.

Decisió final
Resolució favorable o desfavorable de l'incident de suspensió. En cas negatiu, el jutjat confirma automàticament l'ordre de llançament.

Els actors clau del dia de llançament

- 1. Servei municipal de mediació
- 2. Comissió judicial
- 3. Persona afectada
- 4. Dispositiu policial
- 5. Serraller i instal·lador de l'alarma
- 6. Activistes pel dret a l'habitatge
- 7. Procurador, representant de la propietat

Agents de l'ARRO es disposen a esbotzar la porta del centre social El Kasalet de Terrassa, el mes de març de 2025.
| MIRIEIA COMAS

Lescena dels escamots d'antiavalots esbotzant portes d'habitatges, dia sí dia també, i expulsant famílies que han deixat de pagar la hipoteca, a qui se'ls ha rescindit el contracte de lloguer o que han decidit okupar finques buides, s'ha normalitzat al llarg de les últimes dues dècades als Països Catalans. A Catalunya són les diverses unitats d'antiavalots del cos de Mossos d'Esquadra les que protagonitzen aquestes actuacions. Però no sempre ha estat així. En la segona meitat de la dècada dels anys noranta, els desallotjaments els executava la Unitat d'Intervenció Policial espanyola (UIP). Concretament, el subgrup II, amb base operativa a la comissaria de la Zona Franca de Barcelona, una unitat encara existent -malgrat la reducció d'efectius i competències-, que per aquelles dates sumava uns 200 antiavalots.

Actuaven sota la denominació d'agents Jaguar i el seu màxim comandament, Silverio Blanco, es va fer especialment conegut pels assalts d'espais emblemàtics del moviment okupa com el Cinema Princesa de la Via Laietana, l'octubre de 1996, i la Kasa de la Muntanya, el juliol de 2001. Blanco va marxar de Catalunya després de la caiguda del govern de José María Aznar (PP) l'any 2004 i va acabar ocupant la plaça de comissari en cap de la Unitat de Policia Adscrita de Galícia -un cos integrat per agents del Cos Nacional de Policia espanyola-, jurant el càrrec en presència d'Alberto Núñez Feijóo. La denominació Jaguar va tornar a l'actualitat l'1 d'octubre de 2017, ja que els seus integrants van tenir un paper destacat en les càrregues contra els votants del referèndum d'autodeterminació -suplantant les competències d'ordre públic dels Mossos d'Esquadra-, especialment, als districtes d'Horta-Guinardó i Sant Martí de la ciutat de Barcelona.

L'1 de novembre de 2005 va ser la data escollida per fer el traspàs de poders de les UIP a la Brigada Mòbil

(Brimo) de la policia autonòmica. Amb seu al complex central Egara -situat entre Terrassa i Sabadell- la Brimo d'aleshores sumava uns 280 antiavalots i la comandava l'inspector Miguel Hermida, conegut per la polèmica frase "o generem pànic o no els traurem d'aquí", en referència als acampats del 15M a la plaça de Catalunya de Barcelona, la primavera de 2011. El

seu superior, Sergi Pla, també es va fer famós, en aquest cas per respondre, a preguntes del periodista Jordi Évole, que, si el pacifista Mohandas Gandhi hagués acampat a Barcelona, "també hauria rebut els cops de la policia. La resistència mai és pacífica". Hermida i Pla van ser els responsables de l'etapa de major creixement de la Brigada Mòbil i de les Àrees Regionals

El Departament d'Interior disposa d'una Unitat Central d'Intervenció en Conflictes d'Habitatge per "homogeneïtzar" les actuacions "en desnonaments i ocupacions"

El desplegament policial que rebenta portes

Els desallotjaments d'habitatges amb l'ús de la força són executats a Catalunya per la Brigada Mòbil i les ARRO dels Mossos d'Esquadra. També hi han intervingut la UREP de la Guàrdia Urbana de Barcelona. En conjunt, sumen 1.600 antiavalots. Al País Valencià i a les Illes aquesta competència recau en 200 agents de la UIP III de la policia espanyola

TEXT: JESÚS RODRÍGUEZ

de Recursos Operatius (ARRO), uns antiavalots descentralitzats que tenen dependències i competències pròpies a les nou regions policials en què es divideix Catalunya.

La Brimo no ha parat de créixer en tot aquest temps, amb 507 efectius l'1 de juliol de 2024, i les ARRO pràcticament la dupliquen, amb 899 antiavalots, 196 dels quals a la ciutat de Barcelona. Els requeriments per intervenir en desnonaments també han anat a l'alça. Fonamentalment, per dues raons: el creixement dels llançaments judicials relacionats amb tot el ventall de casuístiques de pèrdua de l'habitatge i la major resistència activa per part de sindicats i grups d'habitatge arreu del país.

"SOCIALS" I "RADICALS"

Tant és així, que durant el mandat de Joan Ignasi Elena (ERC) al capdavant del Departament d'Interior es va crear la Unitat Central d'Intervenció en Conflictes d'Habitatge per "homogeneïtzar les intervencions policials en casos de desnonaments i ocupacions". S'encarrega de sistematitzar les inter-

vencions i ordenar les capacitats operatives de les diferents unitats d'ordre públic amb relació a la demanda que els arriba des de les àrees bàsiques policials -des de cada municipi- i a partir de la informació que reben de la Comissaria General d'Informació sobre els riscos associats a cada intervenció. Aquestes demandes els arriben amb una escala de tres graus: cap protesta, protesta pacífica i protesta amb risc.

Segons consta a l'última resposta parlamentària detallada en aquest àmbit -a preguntes de la CUP-, durant el primer semestre de 2021 els Mossos d'Esquadra van intervenir en 1.744 requeriments de jutjats de primera instància "per dur a terme la diligència de llançament". La intervenció de les ARRO es va produir en 122 casos i la Brimo va participar en 31, catorze dels quals per requeriment judicial i disset per decisió del mateix cos. Segons consta als arxius del Parlament de Catalunya, una nova resposta signada pel conseller Elena el 29 de maig de 2023 va reduir a només quatre les intervencions de la Brimo entre els

anys 2020 i 2023 en desnonaments de "caire social" -tres a Barcelona i un a Blanes-, una definició del conseller que deixaria fora els casos de "caire radical". La Comissaria General d'Informació és l'encarregada d'avaluar i etiquetar cada cas com "social" o "radical". Malgrat tot, el Departament d'Interior reconeix que en els casos que la Brimo no executa el llançament pot "restar disponible" al voltant del lloc de l'operació "per a tasques de suport a les unitats que porten a terme el desnonament".

En el cas del País Valencià i les Illes, els desnonaments els executa la UIP III de la policia espanyola, que rep la denominació Orca en l'argot policial, amb al voltant de 200 antiavalots en conjunt. La seva actuació més recent es va produir el 23 de maig a Palma, quan van fer fora del seu domicili de Son Gotleu una mare i cinc criatures. "La Policia tracta d'acovardir a la classe treballadora organitzada, però no defallim", van piular des del Sindicat d'Habitatge de Palma.

A la ciutat de Barcelona existeix també la Unitat de Reforç per a

Emergència i Proximitat (UREP) -els antiavalots antigament coneguts com a UPAS- de la Guàrdia Urbana, que han agafat un especial protagonisme durant l'últim any. L'integren prop de 200 policies, tenen les mateixes furgonetes de les ARRO dels Mossos i mai es van dissoldre durant els dos mandats d'Ada Colau a l'Ajuntament de Barcelona, malgrat que era una de les seves promeses electorals. En resposta a directrius polítiques de l'alcalde Jaume Collboni i de regiduries de districte de Ciutat Vella i de Gràcia -dirigides per Albert Batlle i Laia Bonet i Albert Batlle, respectivament- han executat desallotjaments per la via administrativa, com el del centre social de l'Antiga Massana (al Raval) i el dels assentaments de Vallcarca. Les UREP, així, tornen a protagonitzar intervencions que abans es feien per via judicial o eren de l'àmbit estricte de l'ordre públic -competència dels Mossos-, amb l'argument que es tracta d'immobles municipals o solars on es fan activitats sense llicència o s'hi detecta "situacions d'infrahabitatge".●

Ni col·laborar ni mirar cap a una altra banda

Àmbits professionals que tenen contacte amb l'impacte dels desnonaments, com el cos bomber o les docents de l'educació pública, s'organitzen per no col·laborar-hi i per fer front a les conseqüències per a les famílies afectades

TEXT: **GEMMA GARCIA**

Perquè es pugui executar un desnonament cal una ordre dels jutjats, un representant de la propietat, un serraller, la comissió judicial i sovint un dispositiu policial. De vegades, també, es requereix la presència d'una dotació de bombers. Mario Aspano i Pau Pérez formen part de la plataforma de Bombers contra els Desnonaments, que té pocs mesos de vida, on ja s'han vinculat 260 professionals només a Catalunya, que es neguen a ser "còmplices i executors" d'aquestes actuacions.

"Ens oposem a col·laborar-hi perquè, per començar, no és la nostra feina, i també perquè no volem fer fora la gent de casa seva. La nostra funció és protegir les persones", sentència Pérez, que forma part del cos de Bombers de la Generalitat de Catalunya. Efectivament, entre les funcions que tenen assignades hi ha l'extinció i prevenció d'incendis, la intervenció en operacions de protecció civil i salvament, i algunes assistències tècniques, que no inclouen llançaments.

"NO ÉS LA NOSTRA FEINA"

"Es podia aconseguir un projecte de llei d'objecció de consciència, però això significaria reconèixer que és la

nostra feina, quan no ho és", reflexiona, en aquest sentit, Aspano, que està adscrit al cos de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest professional relata que, quan criden un dispositiu bomber a un desnonament, s'hi desplaça un vehicle o dos dotats d'autoescala, una ambulància i un altre cotxe, el que representa un equip d'entre deu i quinze persones. "És un dispositiu que queda inhabilitat per atendre qualsevol altra emergència. Estan segrestant mitjans públics per destinar-los a interessos privats", denuncia el bomber municipal.

Fa poc, en un municipi de l'àrea metropolitana de Barcelona, la policia local va sol·licitar l'assistència de bombers de la Generalitat per executar un llançament sense ordre judicial. Concretament, es necessitava un ariet per abatre la porta i el cap del parc de bombers hi va accedir. "A més de l'ariet, també solen demanar l'autoescala, que és un vehicle amb una escala que arriba a llocs elevats i amb mala accessibilitat. L'utilitzen perquè algun policia pugi a la cistella amb un bomber per retirar algun activista, però resulta que normalment estan perfectament lligats i s'han penjat per voluntat pròpia en un acte pacífic de resistència. Estan segurs i, per tant, nosaltres no hem de fer res", remarca Aspano.

Per mobilitzar el cos, aquest bomber assegura que "moltes vegades la policia truca i diu que hi ha un

mandat judicial que mai ens entrega perquè resulta que no existia". "Ens fan servir per blanquejar l'actuació de la policia", lamenta. Per evitar-ho, des de la plataforma s'està debatent com respondre quan són cridades a assistir un desnonament i un grup d'advocacia està estudiant possibles vies de resposta i quines conseqüències pot tenir negar-se a actuar quan un cap de parc dona l'ordre d'assistir a un llançament.

"Volem conscienciar els companys, elaborar algun protocol i traçar estratègies. No som aliens al que passa a la societat. El problema de l'habitatge és transversal, som de classe treballadora com la resta i hem d'estar en aquest costat", conclou Pau Pérez. Des d'aquesta posició, Aspano alerta del cas dels bombers de Madrid, que havien aconseguit suport de sindicats majoritaris i estaven fent una proposta de protocol, però la direcció ha elaborat un pla d'actuació en paral·lel que obliga a col·laborar amb la policia quan els ho requereixin en casos de desnonaments.

MESTRES QUE POSEN EL COS

De camí cap a l'escola La Fraga, al barri vell de Salt (el Gironès), un grup d'alumnes passa per davant del desnonament d'un company de classe. Hi ha un ampli dispositiu d'agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra. Jordi Bosch, que és professor de pri-

mària al centre, lamenta que sigui una escena habitual. Davant d'un degoteig constant de llançaments que afecten les famílies dels centres educatius de la localitat, un grup de docents va decidir organitzar-se i crear el col·lectiu Docents 17190, que fa referència al codi postal del municipi.

Des que es va presentar el mes de novembre, la fórmula s'ha replicat a molts altres indrets de Catalunya: Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Sabadell, Sant Celoni, a les comarques del Maresme i el Baix Llobregat o a Ponent. A més de reivindicar el dret a un habitatge digne, els col·lectius acompanyen les famílies i, sempre que poden, posen el cos per aturar els desnonaments.

A Salt hi ha, per ara, 26 docents implicats en la causa repartides entre els onze centres formatius públics que hi ha al municipi. En el cas de l'escola La Fraga, s'ha aconseguit la implicació de tota la comunitat educativa i fins i tot l'Associació de Famílies d'Alumnes (AFA) ha adequat un espai a l'escola com a magatzem per guardar les pertinences de les famílies que s'han quedat sense casa.

La directora de l'institut Vallvera, Eva Rigau, relata situacions que s'han viscut a les aules: una criatura, després de ser desnonada, va estar tres dies en un hotel a Medinyà i després a la Jonquera, en una situació molt complicada i sense transport pú-

Columna de la plataforma Bombers contra els Desnonaments en la manifestació contra l'encariment dels lloguers el 5 d'abril a Barcelona.

Activistes del col·lectiu Docents 17190 de Salt en un desnonament, el 21 de novembre.

blic, és a dir, sense poder anar a l'escola; una altra alumna va arribar plorant al centre perquè se li havia cremat l'ordinador en quedar-se adormida amb l'espelma encesa, perquè els havien tallat la llum. “No juguem en igualtat de condicions, però volen demanar la mateixa implicació a aquest alumnat i les seves famílies, quan moltes tenen dificultats per dur un plat a taula”, denuncia Rigau.

Les problemàtiques són múltiples, però sempre impacten en el dret a l'educació. Jordi Bosch es pregunta com es pot concentrar i estudiar una

persona en edat formativa, si es troba sota l'amenaça de desnonament o viu en un habitatge sense condicions dignes o subministraments. “Si prenem les dades existents, resulta que el nombre d'alumnes en risc d'exclusió que està diagnosticat amb alguna afectació és molt elevat. Les condicions econòmiques i socials impacten greument en la salut mental i física, a classe hi ha alumnes preocupats, amb mals de panxa constants”, detalla.

Inevitablement, a l'aula se'n parla. Per a Bosch és molt important que l'estudiant que viu una situació ai-

xí no cregui que la culpa és de la seva família. Ferran Giménez, que imparteix un cicle formatiu a l'IES Vallvera, puntualitza, però, que no és fàcil: “Estem lluitant contra un dels mantes del neoliberalisme, la propietat privada. La idea que si et treuen de casa és que no has treballat prou ha calat molt”.

Giménez denuncia que el departament d'Educació “ha mostrat una estratègia intimidatòria”. En el seu cas, explica que, mitjançant una inspecció, es va dirigir a la directora del centre per dissuadir-la de mantenir la pancarta on es llegeix “Prou desnonaments” penjada al centre. Alhora, 6 de febrer, en un desnonament amb menors, els Mossos van identificar tres ensenyants d'escoles de Salt i van consultar la inspecció educativa per demanar si estaven o no dins el seu horari laboral. I arran d'un altre llançament, en aquest cas el novembre de 2024, un grup d'alumnes va rebre una sanció en aplicació de la llei mordassa per “desobediència a l'autoritat”.

Seguint les passes de Salt, fa tres mesos va néixer Docents 089 a l'Hospitalet de Llobregat, i en l'actu-

alitat en formen part una quinzena de docents de centres com les escoles Ernest Lluch i Pau Vila o els instituts Eugeni d'Ors i Can Vilumara. Nerea Garcia Pérez treballa a l'escola Ernest Lluch i un percentatge alt del seu alumnat viu en infrahabitatges i sense subministraments: “Hi ha hagut casos d'alumnat que ha dormit alguna nit al carrer, després d'un desnonament”.

El col·lectiu argumenta que el dret a l'educació no es pot separar del dret a l'habitatge, i Garcia ho aterra: “hi ha infants que venen amb por perquè tenen a l'horitzó una data de desnonament, pateixen la incertesa de no saber on aniran, la tristesa que suposa, i no tenen un lloc en condicions per fer deures o estudiar”. Amb l'objectiu de sensibilitzar docents, clausures i alumnat Docents 089 elabora -amb la PAH i el Sindicat de Llogateres- uns protocols d'actuació a les escoles davant del risc de desnonament. Volen garantir que els centres siguin un lloc segur per explicar les situacions que pateixen, facilitar recursos per treballar a l'aula i promoure xarxes de solidaritat amb les famílies.●

“Estan segrestant mitjans públics per destinar-los a interessos privats i els inhabiliten per a altres emergències”, considera Mario Aspano, de Bombers contra els Desnonaments

Sobiranyes

DE POBLE I DISSIDENTS

TEXT: **SUSANNA LIGERO**

FOTOGRAFIA: **RAQUEL FONTANAL**

Des de Xelva, al cor de la comarca de la Serrania, el festival Serrana Cuir, que el mes de juny prepara la segona edició, busca forjar comunitats LGTBIQA+ en entorns rurals i combatre el sexili camp-ciutat

“Jo no em considerava dissident quan vivia en el poble. Només coneixia el cas d’una dona lesbiana i ni tan sols era d’allà. Quan vaig arribar a la ciutat i vaig trobar gent com jo, vaig saber com era”, explica Raquel Sorribes, nascuda a un poble agrícola de la Plana Baixa. El seu és un testimoni habitual entre les persones LGTBIQA+ nascudes a entorns rurals o periurbans. La manca de referents propers sovint es veu suplida per altres que arriben a través dels mitjans de comunicació, i que sistemàticament situen les vides queer a les ciutats, tal com assenyala l’antropòleg Bernat Aragó Navarro, a partir dels relats que analitza en el seu article *De ‘marica de poble’ a la gran ciutat: una aproximació al sexili* (Universitat Rovira i Virgili, 2020).

El terme *sexili*, encunyat pel sociòleg Manolo Guzmán en 1997, fa referència a la migració d’una persona del col·lectiu LGTBIQA+ a un nou lloc de residència per a poder viure lliurement la seua identitat de gènere o orientació sexual, escapant, per exemple, de legislacions repressives amb tota identitat no heteronormativa. També s’aplica a l’abandonament de l’entorn rural en direcció a les comunitats LGTBIQA+ urbanes consolidades pel desig d’allunyar-se d’una família que les rebutja o per una cerca d’anonimat, tal com exposa Aragó Navarro al seu estudi.

Sense negar el sexili del camp a la ciutat com a fenomen dins del col·lectiu, no són poques les veus que qüestionen aquesta visió de l’urbs com a espai de plenitud per a les dissidències sexuals i de gènere, paral·lela a la concepció de l’entorn rural com a irremeiablement hostil. L’investigador Danny Barreto, per exemple, assenyala com aquesta dicotomia en part se sosté en narratives urbanes que tendeixen a ignorar les experiències de les persones de l’entorn rural, que potser prioritzen altres estratègies per viure la seva dissidència.

Bernat Aragó Navarro també parla de la “promoció d’una identitat gai concreta i individualista”, encaixada en el nínxol que el capitalisme rosa li ha esculpit, i que es revela com a “incompatible amb la ruralitat”. Entre les conseqüències, hi ha la dificultat de trencar amb un “cercle viciós” mitjançant el qual les migracions de persones LGTBIQA+ als entorns urbans deixen els pobles sense referents, i aquest buit esperona al seu torn més desplaçament a la ciutat.

DE GALÍCIA A LA SERRANIA

Ara fa un any, el tercer cap de setmana de juny, la localitat de Xelva, capital de la comarca de la Serrania, es va omplir de les activitats pròpies d’un festival cultural: concerts, contacontes, xarrades, danses i música popular, tallers artístics, un sopar a la plaça major... Raquel Sorribes va ser una de les assistents d’aquella cita, que va tenir aspectes que se sortien del normatiu en aquesta mena d’esdeveniments: un show de drag, una xerrada sobre identitats no binàries o reinterpretacions de l’art i la músi-

ca populars des d’una perspectiva queer o dissident. Així naixia el festival Serrana Cuir, articular entorn d’una premissa clara: celebrar les dissidències sexoafectives i de gènere a l’àmbit rural.

Deu anys abans, havia tingut lloc la primera edició del festival Agrocuir da Ulloa a Monterroso, un poble de Lugo, a Galícia. La iniciativa feia convergir la reivindicació de les identitats queer amb problemàtiques que travessen el camp gallec, com ara el despoblament o les agressions al territori. Prompte va esdevenir una referència tant dins com fora de l’Estat espanyol quant a celebracions de l’orgull LGTBIQA+, i ha servit de reclam perquè més persones s’allunyen de les ciutats en cerca d’una forma de vida més vinculada a la natura. Igual que altres iniciatives d’oci, l’Agrocuir va aturar la seua activitat durant els anys de la pandèmia. L’assistència va ser massiva a l’edició de la represa, en 2022, tant que va tensar excessivament els límits del festival. Per a 2023, es van establir una sèrie de mesures de decreixement: reduir la programació i el pressupost, limitar la promoció per xarxes socials... I també fer una crida a les persones que hi acudien des d’altres indrets llunyans a desplegar iniciatives similars al territori propi.

Entre les assistents a aquella edició, hi havia unes quantes membres de La Gavella, un col·lectiu valencià de “persones LGTBIQA+ i aliades” amb una trajectòria consolidada en projectes relacionats amb la sobirania alimentària, els feminismes i altres moviments polítics transformadors. La proposta de l’Agrocuir da Ulloa va ser l’espurna que acabaria encenent el llum: per què no fer un *agrocuir* al País Valencià?

Entre les membres de La Gavella, hi ha qui viu a València i qui viu a pobles menuts, però totes comparteixen “la inquietud d’allunyar-nos de les inèrcies productivistes de la ciutat” així com “la necessitat de generar comunitat entre totes” explica Eugeni Peris, membre del grup motor del Serrana Cuir. Per això, des d’un inici van tindre clar que no es tractava de reproduir només l’aspecte formal de l’Agrocuir, sinó d’emular la seua proposta política. “La ruralitat, amb tots els seus problemes, té altres lògiques pel que fa a les relacions entre persones, o a l’ús de l’espai públic” afegeix Peris, que actualment viu a Olocau, a la comarca del Camp de Túria. “Per tant, el festival realment és un pretext per a començar a construir una comunitat queer rural com la que han aconseguit generar a Ulloa”.

Aquest objectiu, però, contrasta amb una narrativa preponderant, que vincula la realitat LGTBIQA+ amb l’entorn urbà. En aquests relats, la ruralitat és el punt d’origen o fins i tot d’escapament de les persones amb identitats dissidents i la ciutat, en canvi, l’espai on aquestes trobaran “el seu lloc” i podran gaudir d’una existència plena i segura. En els nombrosos matisos que omet aquest reduccionisme rau el potencial polític de projectes com l’Agrocuir o el Serrana.

Tal com explica Eugeni Peris, trencar amb aquest relat hegemònic sobre la ruralitat és un dels pilars del Serrana Cuir: “Hi ha moltes persones que han viscut experiències de violència als seus pobles i això s’ha de visibilitzar. Però, per

L’antropòleg Bernat Aragó Navarro creu que el capitalisme rosa ha promogut “una identitat gai concreta i individualista” que es concep com a “incompatible amb la ruralitat”

La transversalitat en tots els aspectes va guiar la programació de la primera edició del festival.
| RAQUEL FONTANAL

a nosaltres, és la ciutat la que ens sembla hostil amb els seus ritmes depredadors”, remarca. “En els pobles -continua Peris- hi ha moltes coses a treballar: ací les violències tendeixen a ser sobretot simbòliques i demanen anar a poc a poc. Però, per exemple, el fet que tothom ací es conega fa més difícil que es transgredisquen certes barreres. Ací probablement no et peguen una pallissa, però potser a la ciutat sí”, opina. “El sexili és una realitat, però també ho és la de la gent que roman o bé torna als seus pobles com a acte polític, per a transformar des d’allà. L’Agrocuir té aquesta òptica i nosaltres la compartim”.

PER QUÈ UN FESTIVAL?

Com encaixa la idea de fer una festa en un projecte de reapropiació de la ruralitat com a indret vital per a persones d’identitats dissidents? Tal com ho explica Marta Maicas, també membre de La Gavella, “en un procés de creació de xarxes i comunitat, els espais d’oci i cultura són molt importants, i per això també ens vam decidir a apostar per aquest format”. Tal com detalla Maicas, el bagatge acumulat en projectes anteriors els va donar prou confiança per a mamprendre l’organització de l’esdeveniment, amb una sèrie de principis rectoris derivats de la militància política del col·lectiu.

La reivindicació de la diversitat afectivosexual, de gènere i relacional a l’entorn rural ocupa un lloc primordial en la filosofia del festival, amb una programació de propostes tra-

vessades per la dissidència o la ruralitat o, millor encara, per totes dues. “És clar que no demanem carnets”, apunta Marta Maicas, tot i que matisa que “el nostre ideal serien propostes pertanyents a la ruralitat, del País Valencià i vinculades al col·lectiu LGTBQI+, però no és tan fàcil trobar-ne que responguen als tres criteris. Així que entren en joc altres factors, com l’ús del valencià, un enfocament subversiu pel que fa a la música i la cultura tradicionals...”. En aquesta línia, la cantant andalusa Carmen Xía, el duet valencià Palmer, l’artista de Valladolid Dulzaro o el grup català Las Marikarmen van figurar entre els noms protagonistes del primer cartell del Serrana.

L’aposta per la transversalitat també va guiar les decisions quant a la programació, amb activitats per a totes les edats i d’accés lliure, com ara espectacles teatrals, contacontes o àpats populars. “Em va alegrar molt veure tot de gent gran del poble posant taules per a sopar a la fresca la nit dels concerts”, explica Ana Vázquez, originària del barri del Grau de València, i que viu a Xelva des de 2013. Aquell any s’hi va traslladar per posar en marxa un projecte agroecològic que finalment es consolidaria en La Dula Serrana, associació que va nodrir de productes locals els àpats del festival. Per tant, la sobirania alimentària i la defensa del territori també es troben entre els principis del Serrana Cuir, així com l’aposta per l’autogestió.

L’organització del Serrana ha comptat amb un destacat suport per part de l’Ajuntament de Xelva -governat des de fa dos legislatures per Esquerra Unida-, que va acceptar de ►

Concert nocturn de de l'artista drag Marcus Massalami.
| JAUME FERRANDO

Taller de titelles a càrrec del grup Hydra Teatre en la primera edició del Serrana Cuir.
| RAQUEL FONTANAL

► bon grat la proposta i hi ha participat sobretot en qüestions de logística i cessió d'espais, tant per a albergar activitats com per acollir assistents de fora del poble. Tanmateix, des d'un inici, les organitzadores del festival van tindre clar que no volien dependre de l'administració, sinó bastir un projecte en clau col·lectiva. Aquesta posició implica reptes considerables pel que fa al finançament, la contractació d'artistes o la gestió del voluntariat: "Amb la gent amb qui parlem perquè vinguen al festival, sempre posem damunt la taula que no som una empresa, ni comptem amb cap mena de patrocini o subvenció. Per descomptat, no volem precaritzar encara més la vida de les artistes, però aquesta és la nostra realitat i la nostra aposta. Qui vulga dur una proposta artística o cultural al Serrana, ha de ser conscient d'on som i del fet que aquest festival el fem entre totes i, per tant, ha de voler contribuir-hi també" explica Marta Maicas.

Per a sufragar les despeses de la cita, l'organització del Serrana va crear les figures d'*Amiguís* i *Reinonís*, que permetien fer aportacions econòmiques segons les possibilitats de cadascú, i que van tenir una acollida més gran de l'esperada. Tot i que, com ja s'ha comentat, l'accés a les activitats del festival era lliure, aquestes contribucions es feien mitjançant un procés d'inscripció prèvia que permetia controlar el volum de persones que acudirien al festival, i evitar desbordar el poble. D'igual manera, la crida a participar com a voluntariat durant el cap de setmana també va ser entomada amb ganes per les assistents al Serrana, tant si eren gent del poble com forastera.

Gràcies a aquest compromís per l'autogestió, la cita va tirar endavant amb gran èxit de participació, si bé l'equip organitzador reconeix que l'envergadura del projecte els va comportar una càrrega excessiva en termes de salut mental. Marta Maicas, malgrat tot, posa un exemple de com de bé poden eixir les coses quan d'una empresa col·lectiva se'n fan càrrec les mateixes persones participants: "Durant els concerts de dissabte, persones de l'equip municipal van lloar com estava de neta la plaça, tenint en compte el volum de l'esdeveniment. Pot semblar una anècdota, però veure que tothom havia integrat els principis que nosaltres teníem present en plantejar el festival, com ara tenir cura de l'espai, em sembla molt significatiu de com podem generar comunitats que es cuiden elles mateixes i de l'entorn", argumenta.

XELVA NO ÉS UN BARRI DE VALÈNCIA

Xelva, amb una població de vora 1.700 habitants, es troba només a una hora de València. Coneguda per les rutes naturals i culturals que poblen el seu terme, és una destinació habitual d'excursions de diumenge des de la capital. D'altra banda, tot i que diverses membres de La Gavella viuen en pobles de la Serrania o en comarques limítrofs, els vincles amb la ciutat són forts, i la possibilitat que el festival s'omplira d'urbanites, era ben real. "Una de les nostres pors era traslladar ací tant la gent com les dinàmiques de València, i un poc d'això va passar" explica mig rient Eugeni Peris. "Per descomptat, el festival és obert a tothom, però el que intentem generar és un circuit al marge de les lògiques urbanes", afegeix.

En aquesta línia, tot i que l'organització no pensa que es troben en el punt d'haver d'encetar mesures de decreixement, com en el cas de l'Agrocuir da Ulloa, sí que es mantenen fermes en el propòsit que la ruralitat siga protagonista. "Les decisions que estem prenent per a futures edicions van orientades a vincular-nos molt més a la comarca", explica Maicas. "Enguany, per exemple, hem passat de ser nou persones de l'equip organitzador a ser-ne catorze, totes elles de Xelva o d'altres pobles de la Serrania. Continuem treballant amb col·lectius amb qui ja vam col·laborar l'any passat, com ara el grup de dones teixidores de Xelva o La Dula Serrana, i també hem comptat amb Xelva per Palestina, o un grup de dansaors de Titaigües... És a dir, busquem articular aquestes xarxes generadores de comunitat, no usar el poble com a mer escenari de l'oci urbà. I molta gent dels Serrans ja ens coneix i ens fa d'altaveu a la comarca" explica.

Aquesta cerca de vincles s'estén a iniciatives similars en entorns rurals. La tardor de 2024, La Gavella va promoure la celebració del Primer Aplec de Col·lectius Cuir Rurals del País Valencià, on es van ajuntar al voltant d'una desena d'espais militants provinents de comarques com el Maestrat, la Plana Alta, la Vall d'Albaida, l'Alcoià o el Comtat. La trobada va servir per a conèixer-se entre si, debatre i analitzar reptes i èxits de cada projecte, i encetar una xarxa de suport amb l'horitzó de poder d'articular respostes en comú als problemes i necessitats que travessen com a persones dissidents a la ruralitat.

SEGONA CONVOCATÒRIA

Superades les pors inicials a un possible rebuig de la proposta per part del poble, i amb unes quantes lliçons apreses quant als límits propis i la importància de les cures internes, el 3 de maig, l'equip organitzador del Serrana va presentar a Xelva la programació per a la seua segona edició, prevista per al 13 i 14 de juny. De nou comptarà amb propostes musicals que aposten per la subversió de ritmes i rols tradicionals, activitats per a públic de perfil divers, i una xarrada central que abordarà justament la qüestió del sexili.

Pel que fa a les expectatives de cara la nova edició del festival, l'equip organitzador aspira a una gestió més tranquil·la, amb la faena repartida entre més mans, i sobretot que més gent de Xelva i la comarca se sume a la festa. Mari Alós, de 41 anys, va marxar del poble amb 17 per a anar a estudiar, i va retornar a Xelva ara en fa tres. És una de les persones que enguany s'ha incorporat a l'organització del Serrana i considera fonamental que iniciatives com aquesta es duguen a terme als pobles: "Es tracta realment d'un exercici pedagògic molt gran, que ajuda a visibilitzar les dissidències a la comarca i a assentar referents", afirma. I Ana Vázquez, de La Dula Serrana, que enguany també col·laborarà en el festival, comparteix aquesta visió: "Crec que el festival ha servit perquè molts joves s'adonen que aquesta mena de coses que poden fer-se ací. Al final, és important ser-ne conscients: saber que no cal anar a fer-ho tot a València", conclou. ●

ASSEMBLEA GENERAL

DIMECRES
25 DE JUNY
18 H

LA COMUNAL,
BARCELONA
RIERA D'ESCUDEU 38

ESPAI COMÚ,
VALÈNCIA
C. DEL REVEREND RAFAEL
TRAMOYERES 10

19.30 H
QUINA INFORMACIÓ CONTRA
LA DESINFORMACIÓ
DE L'EXTREMA DRETA?
DEBATEM ESTRATÈGIES
COMPTAREM AMB EXPERTES
EN EXTREMA DRETA I EN COMUNICACIÓ

21 H
SOPAR
DE SÒCIES
I COL·LABORADORES

Protegir la foscor per protegir-nos

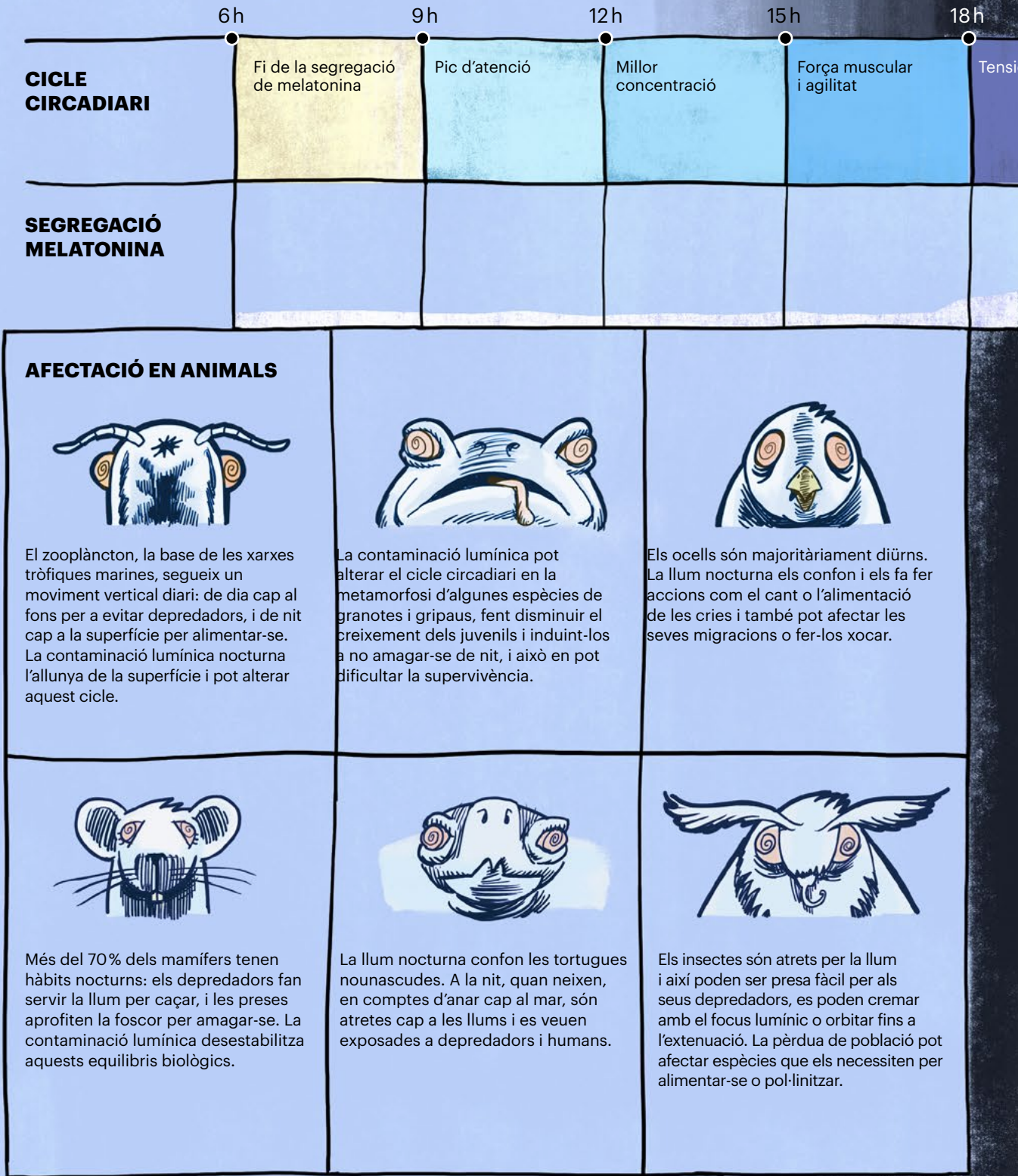
TEXT: **TONI BERTÓLEZ MARTÍNEZ**
MEMBRE DE NEURONES FREGIDES,
EN COL·LABORACIÓ AMB **EDUARD MASANA**
I **LOLA BALAGUER**, INVESTIGADORES DE LA UB
INFOGRAFIA: **SERGIO ESPÍN BUSTOS**

La darrera vegada que vau estar a les fosques, probablement, la foscor no era completa: un fanal que s'entreveu per la persiana, un LED d'una televisió, o la pantalla d'un mòbil la trencaven. Avui, dins de les ciutats i també en altres entorns, no podem deixar enrere la llum.

La llum artificial no sempre s'acaba on volem: quan passa per l'aire, les molècules la dispersen més enllà de la seva direcció inicial, i quan xoca amb superfícies com rètols o parets, es reflecteix. Quan aquesta llum es malbarata, il·luminant zones on no és necessària o escapant cap a l'entorn, genera efectes adversos. En diem contaminació lumínica.

Malgrat que la dispersió de la llum és inevitable, l'origen de la contaminació lumínica és sobretot humà. Hem omplert les ciutats d'enllumenat innecessari, sense preguntar-nos per les conseqüències que té. El progrés urbà mal planificat opta per massa il·luminació, sovint de tonalitats blaves massa molestes. Una part important d'aquesta llum no il·lumina el previst, es perd i genera un gran malbaratament energètic i econòmic. Però, a més, es projecta cap al medi ambient i cap als nostres ulls: la contaminació lumínica trenca tant els cicles naturals de les espècies amb hàbits nocturns com els ritmes dels nostres cossos.

La solució a aquest problema no implica, per descomptat, eliminar tota font de llum, sinó fer-ne una tria més intel·ligent. Petites decisions amb criteri científic, totalment assumibles, poden reduir enormement la nostra petjada lumínica i com contaminem durant la nit. Ens hi juguem poder recuperar el nostre dret a la foscor, els cicles naturals i el patrimoni del nostre medi ambient i el seu cel nocturn.

PER SABER-NE MÉS:
Xarxa espanyola
d'estudis sobre
la contaminació
lumínica (REECL).

IMPACTE EN LA SALUT

El rellotge biològic humà segueix un cicle dia-nit, el ritme circadiari, que controla el metabolisme del cos. La llum artificial, especialment la blava, pot interrompre aquest cicle, fenomen anomenat cronodisrupció. Quan s'apropa la nit, el cos humà activa la producció de melatonina, una hormona que el prepara per al son, reduint la temperatura corporal i la pressió sanguínia.

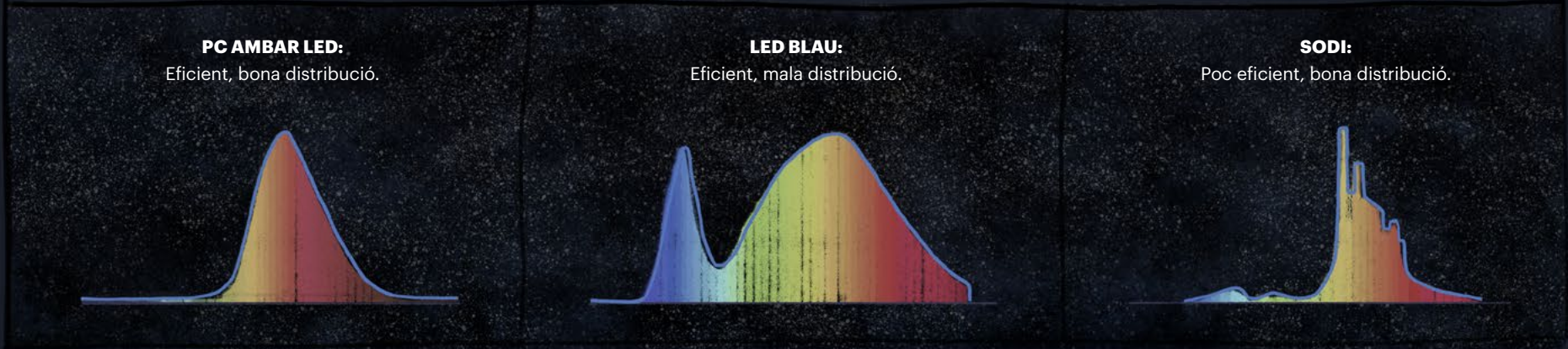
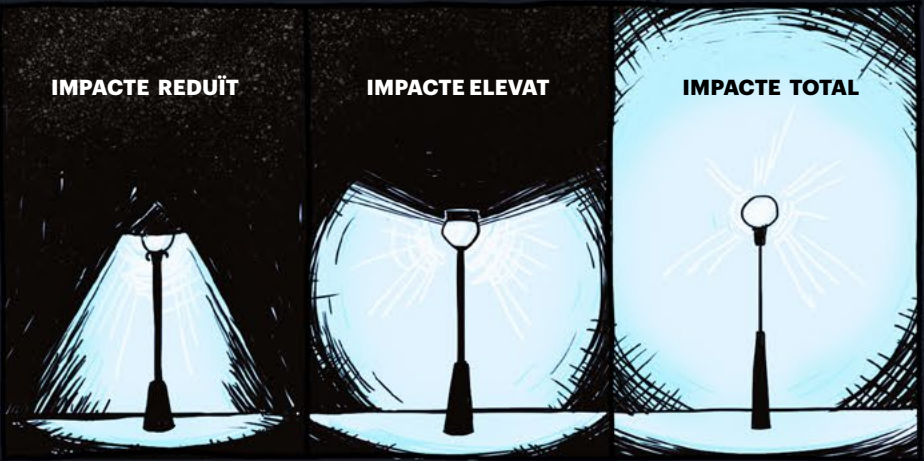
Ara bé, la llum blava atura la producció de melatonina i dificulta assolir un son profund. Nombrosos estudis associen la cronodisrupció a una probabilitat més elevada de patir malalties cardiovasculars, obesitat, diabetis o demència, entre d'altres. Alguns estudis epidemiològics han mostrat correlació amb la probabilitat de desenvolupar càncer.

SOLUCIONS

Podem controlar la intensitat i orientació de la llum, utilitzant només la necessària, implementant sensors de proximitat per a l'encesa de llums i assegurant que la quantitat de llum emesa per sobre del pla horitzontal sigui mínima. De tots els colors de la llum, el blau és el més contaminant: es dispersa més en l'aire, pertorba més els ritmes circadiaris, i molts animals són especialment sensibles

a blaus i ultraviolats. Cal utilitzar llums amb tons més càlids, com eren els antics llums de sodi. Els leds, més barats i eficients, tenen un pic molt fort blau (i per això tenen una lluminositat més blanca). Com que són més barats, se'n posen més. Una alternativa (una mica més cara, però més eficient) serien els anomenats LED PC Ambar.

Drets comuns per als ens de la natura

TEXT: **JAN FERRER I PICÓ, RAÚL DOMINGUEZ, JULIA GENÉ**
MEMBRES DE L'ASSOCIACIÓ DE NATURALISTES DE GIRONA

IL·LUSTRACIÓ: **AITANA GIRÁLDEZ**

La natura ha estat sempre admirada per tota mena de comunitats arreu del planeta. Són mil i una les històries, mites, monstres, ànimes, deesses i déus que, amb els seus poders, meravellen i aterren moltes comunitats humanes. A casa nostra, els vodevils narratius del Mediterrani sobre modernitat i el progrés han convertit gran part d'aquests relats en una mena de *folklore pagà* i han esfilagarsat el vincle espiritual amb l'entorn. Allà on aquesta connexió cultural encara és viva, la relació íntima entre humans i natura esdevé clau per preservar la biodiversitat, com recorda el Conveni sobre la Diversitat Biològica.

A la cultura política occidental, la natura sovint és percebuda com un recurs sotmès a les voluntats i interessos humans. El potencial que tenim els humans, sigui individualment o en societat, és capaç de superar qualsevol límit que no depengui de nosaltres mateixes. Tal és el nostre poder que la nostra existència sembla infinita i independent. O és que no ens ho recorden amb la famosa frase “el 2030 no dependrem de la pluja” dels darrers governs de Catalunya?

Mentrestant, consumim recursos segons un model econòmic extractivista com si demà mateix s'hagués d'acabar el món i perillosament superem tots els límits imaginables de la biosfera i la geosfera fins a l'arribada de dos problemes intensament interrelacionats: la crisi climàtica i la sisena extinció massiva.

Davant d'aquestes crisis trobem diferents aproximacions solucionistes -aquelles ànsies que tenim els humans a trobar solucions per a tot. Buscant-ne la caricatura, mentre alguns confien en la tecnologia, d'altres aborden la qüestió amb més escepticisme i dipositen la confiança en la transformació en els sistemes d'organització socioeconòmics. Els primers creuen que tots els nostres problemes es poden solucionar amb la tecnologia i que aquesta ens *arreglarà* el canvi climàtic i a la resta de problemes que en deriven. Per contra, la segona aproximació es fragmenta en un gran ventall de posicions que aborden des d'anàlisis polítiques (ecologisme polític) fins a debats i anàlisis culturals (ecologisme profund). Malauradament, massa sovint l'ecologisme polític, el profund i un cert tecnooptimisme s'han trobat

enfrentats tot i ser mútuament indispensables.

L'ecologisme polític ens ofereix un marc d'anàlisi que permet reivindicar les relacions que s'estableixen entre humans i natura, ampliant el marc polític cap a altres organismes i oferint una anàlisi sistèmica, per mitjà de la qual es poden visualitzar els impactes que tenen les activitats humanes sobre els altres organismes i com aquestes afecten els humans i els seus drets (accés a l'aigua, a la salut, etcètera). Però l'anàlisi política és antropocèntrica, i proposa una crítica als efectes que té una activitat sobre els humans de manera directa, i el perjudici humà que es produeix arran de la pèrdua dels serveis ecosistèmics, però no pas per al valor que té l'ecosistema pròpiament. D'aquesta manera, l'explotació d'un bosc, d'un riu, o un estrat geològic mai serà un problema si no es produeix contaminació, escassetat o en deriva alguna opressió sobre les persones, encara que aquesta sigui la pèrdua de paisatge -i així seguim devaluant el món que va més enllà de l'humà.

D'altra banda, l'ecologisme profund reivindica que cal un reconei-

En la cultura política occidental, la natura sol ser percebuda com un recurs sotmès sense límit a les voluntats i interessos humans. Un reconeixement bàsic per a totes les entitats, humanes i no humanes, ens ha d'ajudar a poder sospesar millor els camins futurs

xement sobre els altres organismes i processos naturals. És a dir, que el problema no és simplement un perjudici per als humans, sinó també sobre els ecosistemes mateixos i els organismes que els conformen. Requereix fer un gir des de l'antropocentrisme cap a la centralitat de la vida. Des d'aquesta òptica no sacralitzem pas la natura com pot semblar. Els drets humans

extensió dels drets cap a la resta de la vida i processos: els drets de la natura. Els drets de la natura són una proposició jurídica bastant interessant que ha anat guanyant tracció en els darrers anys, i que fins i tot ha gaudit d'algunes implementacions. La primera d'Europa, la trobem a la llacuna del Mar Menor (lluita que, per cert, va tirar endavant majoritàriament gràcies als moviments veï-

vinculació dels interessos d'aquesta amb els interessos i necessitats per a la vida humana. Rememorant el cas del Mar Menor, quin és l'interès i discurs que preval? L'oficial-que la destrucció de l'ecosistema és necessària per al progrés econòmic de la regió- o el que es reivindica -que la gran riquesa del territori és l'ecosistema i que sense ell no hi ha vida-? És mitjançant aquest mecanisme que el discurs a favor del creixement econòmic i de progrés per part d'una majoria s'utilitza per reprimir aquells que defensen el bé comú i la salut de les persones, però que els drets de la natura capgiren. Hem de continuar analitzant des de l'utilitarisme els interessos humans i els de la natura com si es tractessin de dos pols oposats? Creiem que no, i que concebre que hi ha uns drets bàsics que s'apliquen a totes les entitats naturals, humanes i no humanes, potser fins i tot futures, ens ha d'ajudar a poder sospesar millor a quins interessos responen les nostres propostes, solucions i lluites. Ja se sap, a vegades el millor no és el més evident o visible als ulls, i els mites clàssics així ens ho recorden. ●

Massa sovint, l'ecologisme polític, l'ecologisme profund i un cert tecnooptimisme s'han trobat enfrontats, tot i ser mútuament indispensables

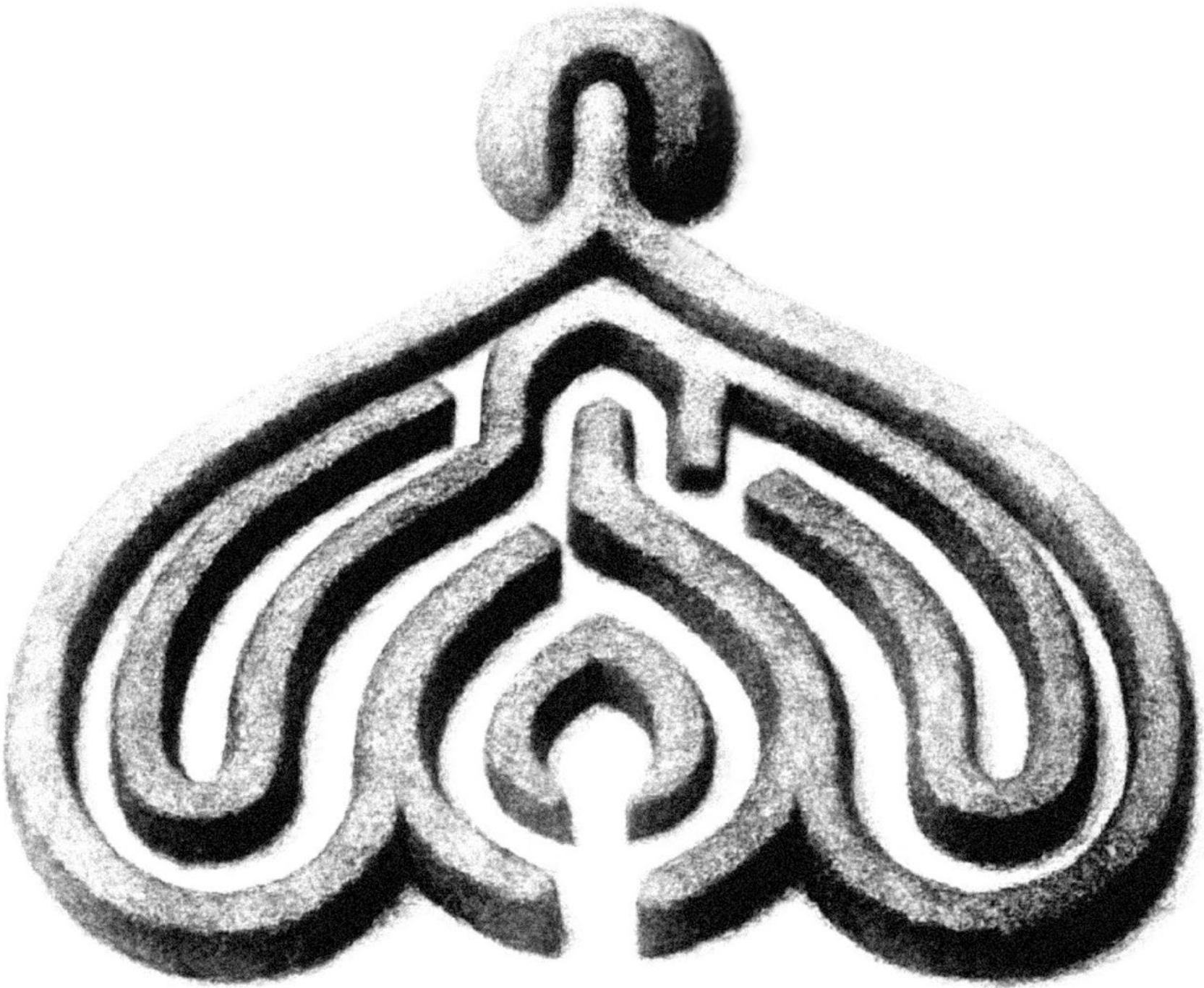
no són un impediment en les relacions entre humans, sinó que estableixen un marc que explicita com han de ser aquestes relacions perquè totes puguem existir essent respectades. Impliquen trobar equilibris entre el bé comú i els drets d'unes i d'altres. De la mateixa manera, es planteja el reconeixement de la natura com una

nals). La Llei estatal 19/2022, de 30 de setembre, reconeix a l'ecosistema una capacitat jurídica per poder-se defensar de les agressions constants que pateix per culpa del model econòmic implantat en tota la seva conca. Amb aquesta fórmula es respon a dues necessitats: el reconeixement de la natura com a entitat pròpia i la

El laberint del clítoris

TEXT: **MARIONA GUIJARRO FERRER**
BIOQUÍMICA, SEXÒLOGA I PROMOTORA D'IGUALTAT DE LA GÈNERE

IL·LUSTRACIÓ: **ANDREA MARESCH**

És un òrgan ple de significats, amb molta càrrega social, simbolisme i prescripcions, que es pot analitzar des de moltes disciplines. I encara desconeixem part de la seva anatomia, fisiologia i funció. Realment, què en sabem? I què volem fer entendre amb allò que en visibilitzam?

Existeixen llacunes en el coneixement de la resposta sexual de les dones i persones amb vulva. Molta d'aquesta desinformació es deu a una falta d'investigació científica, a la mirada patriarcal de la sexualitat i a la falta de trasllat de cert coneixement fisiològic i sexològic a la població. Circulen algunes certeses envers el clítoris i el seu paper en la sexualitat mitjançant diversos materials de divulgació científica, educació sexual i contingut feminista; unes afirmacions que a vegades són errònies, imprecises o que deixen entreveure altres missatges.

El clítoris és un òrgan carregat de significats al llarg de la història: inferioritat, imaduresa, luxúria, virilitat, insurrecció, emancipació... Per això és complicat parlar simplement de la seva funció i difícil diferenciar, de tota la informació que ens arriba, el que és descriptiu del que és prescriptiu.

És el clítoris un òrgan invisibilitzat? Ningú no pot negar que ha rebut significativament menys atenció en la investigació científica que el penis, el seu homòleg; això no obstant, la ciència moderna mai ha ignorat la seva existència al nivell que se sol afirmar. Al llarg dels segles hi ha hagut coneixements sobre la seva anatomia, fisiologia i importància en la resposta sexual. Segons el moment històric, aquesta investigació ha jugat un paper més o menys dirigit a justificar el rol de les dones en l'època corresponent. Sí que és cert que aquest coneixement (anatòmic i fisiològic) de la resposta sexual, ha estat ignorat en alguna etapa en favor d'altres teories, arribant a jerarquitzar-se la vagina per damunt quant al rol físic en l'orgasme, tot i no poder aportar cap evidència anatòmica o fisiològica que ho justificàs.

Sobre la seva sensibilitat, es diu constantment que el clítoris té 8.000 terminacions nervioses, el doble que

el penis. Aquesta informació és errònia i es fonamenta en el comptatge del nombre de fibres en ovelles i vaques. A més, quan apareix aquesta dada se cita sempre sense la font, sense distingir si parlem de fibres o terminacions nervioses i sense concretar la part del clítoris a la qual fa referència. Darrerament, han sorgit alguns estudis al respecte en humans. Així i tot, el nombre de fibres, terminacions nervioses i la seva densitat encara no es troben adequadament documentades. Això no permet una comparativa amb el penis. Aquesta comparació és especulativa, més terminacions nervioses no impliquen major sensibilitat i més sensibilitat no es trasllada en una percepció de plaer més àmplia. Tot és molt més complex. Quan fem aquesta interpretació incorrem en una simplificació.

A més, es diu, i s'assegura que es tracta d'una descoberta recent, que el clítoris, més que un punt, és un iceberg, i no és així. Encara que ens hagin fet creure que no s'ha descobert la seva estructura completa fins ara, els avenços en la comprensió de la part interna abasten diferents segles, tot i el desconeixement del seu paper. Es fa l'analogia amb l'iceberg perquè la part interna del clítoris (bulbs i crura) és més extensa que la part externa (cos, gland i caputxó). Com d'importants són aquestes estructures i la seva mida? La mida del clítoris importa? Per què? Són preguntes que encara no tenim resoltes. Cal anar amb compte de no caure en la idea errònia que com més gran és, més plaer s'obté. O ignorar que el penis també té una part interna desconeguda, l'homòloga al clítoris. Què volem assenyalar quan visibilitzem tota l'estructura? La seva invisibilització o també la suposada importància de la part interna en l'orgasme?

Trobam teories que coexisteixen en relació amb l'estimulació direc-

ta o indirecta del clítoris durant la penetració o l'estimulació de la vagina. Aquesta qüestió, heretada de la teoria dels dos orgasmes (clitorià o vaginal), ha marcat en excés la forma d'investigar la resposta sexual femenina. Continua sense haver-hi consens en la comunitat científica sobre la localització de la o les zones "generadores d'orgasmes". S'acaba

Els genitals són òrgans íntimament entrellaçats amb el sistema nerviós. La seva estimulació pot no ser eròtica o de plaer, sinó una forma més de regulació

fent un escrutini a les persones amb vulva per saber si el seu orgasme prové d'aquesta, de la vagina, de la cèrvix, del clítoris, del cervell... Un escrutini que no es practica amb les persones amb penis: la seva investigació no se centra a saber quina estructura concreta "genera" el seu orgasme.

Continuament es qüestiona si el clítoris és un òrgan amb l'únic objectiu de donar plaer. Una majoria de les autores afirma aquesta idea de forma categòrica, d'altres qüestionen la hipòtesi i cerquen una vinculació clítoris-reproducció. Aquesta disputa ens convida a pensar el clítoris com a òrgan complex, més que per la fisiologia, per les implicacions socials i polítiques. Què implica que l'orgasme estigui desvinculat de la reproducció? Existeix plaer "sense finalitat"? Per què existeix l'orgasme femení? Com investigar aquestes qüestions fora de la mirada coitocentrista i heteronormativa?

El clítoris es troba majoritàriament definit com a òrgan de plaer, més que com a mediador de la resposta sexual o de l'excitació. Aquesta primera definició pot derivar en la interpretació que qualsevol experiència que involucri la seva estimulació es valorarà de forma positiva, entenent que tota interacció amb aquest òrgan la interpretarem

com plaent, caient en la creença que "plaer" és substituïble per "satisfacció". El clítoris és un òrgan sensitiu que participa en la resposta sexual, com el penis. Ara bé, els genitals també són òrgans íntimament entrellaçats amb tot el sistema nerviós. Per tant, la seva estimulació pot no ser eròtica o de plaer, sinó una forma més de regulació.

Des de la sexologia xerram de plaers i desitjos en plural. Aquests poden incloure, o no (i de forma diversa), els genitals. Efigenio Amezuà va dir: "La sexualitat no és genitalitat". Silvina Peirano hi afegeix: "... però la inclou". Pensar en la sexualitat fora del sistema patriarcal inclou el repte d'investigar més els genitals, sense que això acabi centralitzant-los més. Es tracta, en paraules d'Agustín Malón, de "restar-los protagonisme sense restar-los dignitat i vàlua". Per això, a més de produir més coneixement sobre el clítoris, necessitam repensar allò que sabem. ●

“Ser català i francès ahora és incompatible”

Geoffroy Lourdou i Ribot, nascut al municipi rossellonenc d'Elna, va passar la joventut observant com les polítiques de l'Estat francès asfixiaven el català. Resident de fa anys a Barcelona, presideix l'Associació d'Amics de La Bressola, que dona suport des del sud a la xarxa d'escoles privades que garanteixen la immersió lingüística fins als 14 anys a Catalunya Nord.

TEXT: ÀLEX ROMAGUERA

FOTOGRAFIA: VÍCTOR SERRI

Catalunya Nord pateix un procés d'anorreament que va iniciar-se arran del Tractat dels Pirineus (1659), una vegada els reis hispànics van lliurar a París el comtat del Rosselló i part del de la Cerdanya. Aleshores, es va iniciar una llarga travessia que ha portat la població d'aquest territori dels Països Catalans a la pèrdua la seva identitat.

Entre els activistes que combaten la francesització galopant que imposa l'hexàgon hi ha Geoffroy Lourdou i Ribot, nascut a Elna (el Rosselló), un municipi on la vella pagesia sempre havia parlat en català. És el cas dels seus avis. Però la generació posterior ja va passar-se al francès. “Al meu oncle encara li parlaven en català, però a l'escola i als carrers de Perpinyà el francès esdevenia la llengua hegemònica”, explica Lourdou, que ho atribueix al fet que, passada la Segona Guerra Mundial, París va imposar la llengua francesa com a símbol de progrés.

Segons ell, també hi va contribuir la irrupció de la ràdio. “L'arribada a les llars d'aquest aparell, associat a la modernitat, l'universalisme i l'ascensor social, va provocar que el francès ocupés l'espai domèstic i, de retruc, s'erigís en l'idioma per antonomàsia l'administració, l'ensenyament i la cultura oficial, arraconant el català com una llengua innecessària i tan repudiada que va fer cèlebre la

L'activista desitja que “una nova generació faci que es reguli la presència del català a les universitats” i també reclama superar el “desconeixement mutu” entre les dues bandes del Pirineu

frase ‘*Parlez français, soyez propres*’ [‘Parleu francès, sigueu nets’]”.

L'activista recorda que d'adolescent, a cavall dels anys vuitanta i noranta, es trobava que al mercat només parlava català la gent major de cinquanta anys. Els més joves, en canvi, ho feien en francès, “de manera que, tot i que l'escoltaves, la gent associava el català a la llengua dels vells”.

Malgrat el sentiment de catalanitat que tenia, Lourdou veia que el català havia quedat exclòs dels espais de representació social, sense cap presència als mitjans de comunicació i estigmatitzat com una llengua pròpia de l'antiga pagesia o dels sectors socials més depauperats. “Es percep com una cosa residual, parlada pels gitanos de Sant Jaume i altres barris de Perpinyà, que són els últims a transmetre la llengua perquè han quedat apartats i el sistema encara no els ha assimilats”, indica.

Inquiet de mena, va voler indagar d'on venia aquella identitat que havia quedat arraconada, sobre la qual va observar que l'administració francesa havia ocultat molts aspectes, com ara la procedència catalana del Castellet (monument històric i emblema de Perpinyà) o el fet que en la capital del Rosselló havia estat la capital de l'efímer Regne de Mallorca. “També descobreixo que, quan Lluís XIII va arribar a Catalunya Nord, es va derruir el castell de Rià, on va néixer Guifré el Pilós, amb l'objectiu d'esborrar la nostra identitat catalana”, comenta.

Darrere l'USAP (l'equip de rugbi de la ciutat), d'algunes manifestacions de folklore o dels concerts dels cantautors Jordi Barre o Lluís Llach, s'hi ocultava un pòsit comú del qual també va conèixer altres episodis a *Nostra Terra*, una revista de pensament nacionalista apareguda als anys trenta. També va ajudar a obrir-li els ulls trobar-se un company del gimnàs on feia judo que emprava el català amb absoluta normalitat. “Aquestes circumstàncies, sumades al valor de justícia que em va transmetre el pare, em van fer adonar que estem sota unes lleis que no s'adapten a la realitat, sinó que hi van en contra”, assegura Lourdou, per concloure que “al capdavall, és incompatible ser català i francès alhora”.

Amb 18 anys, va endinsar-se en el món del rugbi, on va competir amb l'USAP, amb un club d'Avinyó, fins a cloure la carrera en un equip de segona divisió. Després, no va tenir altre remei que marxar a París a buscar feina, perquè “Catalunya Nord és una terra d'immigració i mà d'obra barata, de la qual els joves han de sortir si volen prosperar i llaurar-se un futur”.

Des de la capital francesa, veia vídeos i traduïa al català les notícies del diari rossellonès *L'Independent* que li enviava a la seva mare. Fins al dia que, desencisat, un amic va li proposar que instal·lar-se a Barcelona. “Vaig estar de sort, perquè m'hi vaig establir el 2 d'abril de 2007, just abans que esclatés la crisi i, a la segona entrevista de feina, ja tenia un contracte sobre la taula”.

A Barcelona, no va trigar gaire a conèixer l'Associació d'Amics de La Bressola. “Vaig anar a una presentació de la revista cultural *Mirmanda*, de la qual m'havia parlat el president del casal d'avis d'Elna, i la Montserrat Higuera, membre de l'entitat, que es trobava entre el públic, em va proposar que m'incorporés a la junta”.

Així, va implicar-se a l'associació, fins a assumir-ne la presidència l'any 2020, on treballa per reforçar els vincles amb les entitats de Catalunya Nord i realçar la tasca que desenvolupen els centres de La Bressola, reconeguts per un model pedagògic que combina verticalitat -alumnes de diferents nivells i edats compartint aula- implicació i llengua. “Els docents juguen i dinen amb la mainada, i això permet que es familiaritzin en català”, explica.

Segons l'activista, aquests centres, inspirats en les Seaska (escoles on s'ensenya èuscar a Iparralde, el País Basc del Nord), són el principal mitjà per preservar la llengua, perquè “l'alumnat s'anima a mantenir-la en els seus àmbits quotidians, mentre famílies originàries d'altres països hi porten els fills per la manera atractiva i innovadora d'adquirir coneixements”.

Malauradament, com que no disposen d'un liceu (la denominació a l'Estat francès dels centres de secundària), la immersió del català queda aturada a partir d'una determinada edat. “No és per falta d'èxit, sinó que no pot ensenyar-se en les franges d'edat superiors”, apunta Lourdou. Una circumstància que, si hi afegim la precarietat laboral que expulsa el jovent i les sentències que la justícia dicta contra les llengües minoritzades de l'Estat francès, tot plegat impedeix que el català revifi i es contagii a la resta de la societat.

Per a Lourdou, entusiasta de l'obra de Joan Lluís-Lluís i altres escriptors i artistes del Rosselló, la solució passa necessàriament perquè una generació educada en català creï un moviment que “faci necessari que es reguli la llengua a les universitats”. Però també creu que, en paral·lel, cal estrènyer els lligams entre els catalans del nord i del sud. “Ajudaria a esvaïr el desconeixement mutu que encara existeix i el més important: a mantenir-nos units i tossuts en la defensa de la llengua i la història comuna, avui ocultada”. ●

Bacoreta, peix d'estiu per un mar viu

TEXT: **JORDI GARCIA MIRAVET**

Tot i que no tothom, sí que la majoria de gent sap que les tomaques es cullen a l'estiu i que les carxofes són d'hivern. Però, més enllà de les hortalisses, què sabem de la temporada de pesca? Per exemple, de la tonyina. De la mateixa manera que amb les fruites i verdures, menjar peix de temporada és important per a assegurar un consum de proximitat i de qualitat, i l'equilibri de la biodiversitat marina. Ara que estem a les portes de l'estiu, un peix que es consumeix en aquesta estació és la bacoreta (*Euthynnus alletteratus*), de la família dels escòmbrids, que inclou els túnids, els bonítols i la cavalla. És un peix d'aigua salada, tropical i temperada, que està present a l'oceà Atlàntic,

al Mediterrani, al mar Negre i al Carib. La bacoreta, que s'alimenta de peixos crustacis i mol·luscos, té una mida mitjana d'uns 80 cm i una forma allargada similar a la de la tonyina roja. En termes nutricionals, com tots els peixos blaus, és rica en àcids grassos com l'omega-3, greixos saludables que ajuden a reduir el colesterol, milloren la salut cardiovascular i cerebral i redueixen el risc de malalties cròniques. A més, també aporta proteïnes d'alta qualitat, vitamines del grup B, entre altres nutrients. Quant a la gastronomia, es pot cuinar i consumir de diverses maneres, que de segur que ens recordaran a la tonyina: amb oli en conserva, al forn, guisada, assecada o a la planxa, entre moltes altres.

GENER | FEBRER | MARÇ | **ABRIL** | **MAIG** | **JUNY** | **JULIOL** | **AGOST** | **SETEMBRE** | **OCTUBRE** | NOVEMBRE | DESEMBRE

BACORETES AMB BACORES

INGREDIENTS:

- 4 lloms de bacoretetes
- 4 bacores
- 100 g de cansalada viada
- 1 all
- 1 grapat de julivert
- 1 raig d'oli
- Sal
- 1 grapat d'ametles

Cal no confondre *bacoreta* i *bacora*. La bacora és una figa primerenca, generalment més grossa, que fan algunes figueres (anomenades bíferes) que donen fruits en dos moments de l'any: per Sant Joan i a la tardor.

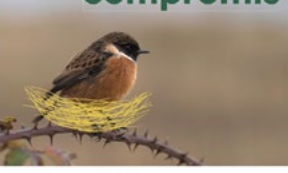
ELABORACIÓ:

1. Feu una picada amb l'all, el julivert, les ametles i l'oli, afegiu-hi sal al gust i reserveu-la.
2. Talleu la cansalada a trossets i passeu-la per la paella. Es fregirà amb el seu greix. Quan estiga al punt, reserveu-la.
3. Amb un poc d'oli de la cansalada i a foc fort, marqueu les bacoretetes en la paella pels dos costats, reserveu-les i feu el mateix amb les bacores partides per la meitat.
4. Per a muntar el plat, poseu en la base les bacoretetes, afegiu-hi al damunt les bacores. A continuació, poseu la cansalada i la picada per damunt.

Publicitat

Assegurem compromís

www.arc.coop

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris

www.coop57.coop

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del PI 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuidora llibertària

www.nodo50.org/kamiloasetas
kamiloasetas@nodo50.org

Collectiu Ronda
Defensem tots els teus drets
www.ronda.coop
T. 932682199

DEIXA'T MIRAR ANUNCIA'T A LA DIRECTA!

150.000 visites úniques mensuals al web
Més de **3.500 subscriptores**
publicitat@directa.cat

Benvingudes a la comunitat del llibre crític

Fes-te sòcia de la llibreria crítica
La Repartidora des de 50€/curs

Descomptes · Llibres gratis · Assemblea anual de sòcies

C/ Reverend Rafael Tramoyeres 8 baix
Benimaclet - València
960 83 56 13 - larepartidora.org

LA DESKOMUNAL

Menú del dia
de dilluns a divendres
de 13:00 h a 15:30 h
Reserves a 93 119 06 92
ladeskomunal.coop

LA CIUTAT INVISIBLE

LIBRERIA CRÍTICA DE BARRI
CATÀLEG DE ROBA
ESTUDIS COOPERATIUS I COMUNALS
GESTORIA I ASSESSORAMENT
ECONOMIES FEMINISTES

Riera d'Escuder, 38 (08028) · 932 989 947 · invisible.coop

La Directa utilitza els serveis de

foli verd

gràfiques

foliverd.net
foli@foliverd.net
C. de la Llibertat 44,
Gràcia, 08012
Barcelona

Digitalització
amb sobirania tecnològica

SomNúvol.coop

♥ Som cooperativa
♥ Som tecnològica
♥ Som programari lliure

► **hola@somnuvol.coop**

La pagesia i la lluita de classes

Bernard Lambert
Amb pròleg de Júlia Viejobuena

VIRUS

VIRUSEDITORIAL.NET

EN DEFENSA DE L'ALEGRIA

XXI JORNADES UPEC

2/3/4 JULIOL 2025
A CCOO DE CATALUNYA
VIA LAIETANA, 16. BARCELONA

MÉS INFORMACIÓ A **upec.cat**

UPEC **Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya**

EN CONVENI AMB:

FOTOGRAFIA: **JOANNA CHICHELNITZKY**

Vila de Gràcia, Barcelona, desembre de 2023. Som al gol sud del camp de futbol Nou Sardenya, en un partit del Club Esportiu Europa. Són les 12 del migdia d'un diumenge. Mentre la pilota roda, a una de les grades passa alguna cosa més. Sentim càntics en català, dones a primera línia i missatges ben clars en pancartes i samarretes: antifeixisme, independència i feminisme. Davant el futbol que ha convertit els colors en un negoci, seguir equips de barri o poble s'ha convertit en un acte polític.

Mèxic

Soterrament del sacerdot Marcelo Pérez, assassinat el 20 d'octubre del 2024 a San Cristóbal de las Casas, Chiapas.

CHIAPAS, GUERRA ENCOBERTA SOTA EL MANTELL DEL CREIXEMENT

Més de 15.000 persones han estat desplaçades en aquest estat fronterer, mentre l'expansió del crim organitzat, la militarització i els megaprojectes d'infraestructures estatals configuren un escenari de violència i control al sud de Mèxic

TEXT: **ANNA MENGOD**

CHIAPAS, MÈXIC

FOTOGRAFIA: **LUIS ENRIQUE AGUILAR**

Fa un any, l'estat mexicà de Chiapas va viure una nova tragèdia que es va afegir a la seva història de violència. A Nueva Morelia, una petita comunitat del municipi de Chicomuselo, onze persones van ser assassinades a les seves cases: dones, homes, joves, defensors del territori. La massacre, perpetrada per grups criminals, no va ser només un atac directe contra qui s'oposava a l'activitat de la indústria minera i a la violència organitzada, sinó també una advertència a tota la comunitat, per silenciar aquells que encara s'atreïssin a alçar la veu contra la impunitat.

Al sud de Mèxic s'està gestant una transformació territorial marcada per la violència i el silenci. Sota el paraigua del desenvolupament, l'anomenada Quarta Transformació, impulsada durant la presidència d'Andrés Manuel López Obrador, ha consolidat megaprojectes com el Tren Maia i el Corredor Interoceànic, que alteren profundament la geografia de la regió. Ara, sota el lideratge de Claudia Sheinbaum, el partit d'aquesta, el Moviment de Regeneració Nacional (Morena) continua enfortint el seu poder a la zona. Aquesta promesa de progrés ha coincidit amb un alarmant augment de la influència del crim organitzat, on la tríada Estat-narco-empresa ha trobat als estats del sud un terreny fèrtil per al control poblacional, polític i econòmic.

GUERRA FEROTGE ENTRE CÀRTELS

A Chiapas, el Centre de Drets Humans Fray Bartolomé de Las Casas (Frayba) ha documentat que, entre el gener del 2023 i el juny del 2024, almenys 15.780 persones han estat desplaçades forçosament, moltes d'elles en zones com Frontera Comalapa

i Chicomuselo, on la delinqüència organitzada -que protagonitza una lluita ferotge entre el Càrtel Jalisco Nueva Generación (CJNG) i el Càrtel de Sinaloa- imposa regles, desplaça comunitats senceres i captura estructures comunitàries, municipals i *ejidales* (de gestió de terres comunals).

La violència té rostre i mètode: bloquejos, extorsions, controls de pas, reclutaments forçats, atacs armats, desposessions, violacions i assassinats. La situació ha derivat en una guerra de fragmentació territorial, on els grups criminals no només busquen rutes per al tràfic de drogues o de persones, sinó també governabilitat pròpia amb efectes directes en la política. Les organitzacions Data Cívica, Mèxico Evalúa i Animal Político analitzen al webdoc *Votar entre bales* com les eleccions de juny del 2024 van ser històriques per la participació ciutadana i per l'arribada de la primera dona a la presidència, però també per la violència. El crim organitzat influeix en la vida pública emprant la violència en contextos polítics. En aquelles eleccions, segons aquest portal digital, es van registrar 661 atacs contra persones i instal·lacions, amb l'estat de Guerrero encapçalant la llista, seguit per Guanajuato, Veracruz i Oaxaca. Només a Chiapas es van documentar vuit assassinats de candidats i aspirants, més de 500 persones van renunciar a càrrecs d'elecció o d'observació per por o per amenaces, i en municipis com Pantelhó, les eleccions simplement no es van poder celebrar.

El cas del jTatik (sacerdot indígena) Marcelo Pérez Pérez, assassinat a San Cristóbal de las Casas l'octubre de 2024 tot just després de celebrar una missa -malgrat comptar amb mesures cautelars de protecció de la Comissió Interamericana de ►

► Drets Humans (CIDH)-, il·lustra la vulnerabilitat extrema en què es troben les persones defensores de drets humans al sud de Mèxic. “Va ser un gran acompanyant dels pobles que s’organitzaven contra les injustícies de les quals eren objecte, principalment els indígenes dels Alts de Chiapas, contra el paramilitarisme, però també contra l’explotació del territori i les condicions indignes de vida”, explica una integrant d’una organització d’acompanyament internacional a persones defensores de drets humans que va seguir la persecució contra el pare Marcelo durant gairebé una dècada. Va ser en el marc d’aquesta tasca que es van intensificar les agressions que ja feia temps que rebia: amenaces, assetjaments, danys al vehicle, una ordre de detenció arbitrària pel cas de desaparició forçada de vint-i-una persones a Pantelhó l’any 2021, i fins i tot senyals intimidatoris com una imatge de la Santa Muerte que va aparèixer davant del seu domicili.

“El poder que té l’altra part és molt gran”, afirma aquesta font, que demana no identificar-se, i que destaca que els atacs “no els perpetren individus aïllats, sinó xarxes d’agressors que provenen de l’àmbit estatal, com governs locals, fiscalies o policies. Després hi ha un component més econòmic que pot provenir de l’empresariat o de cacics locals amb poder, i un braç armat d’organització criminal que pot ser petita, com un grup de xoc local, o pot ser gran com un càrtel”. Aquesta articulació entre violència de facto i poder institucional genera un context en què la defensa dels drets humans no només és criminalitzada, sinó que pot acabar sent mortal. El pare Marcelo, com desenes de defensores assassinades, va ser víctima d’un sistema que castiga exemplarment qui qüestiona els interessos dels poders dominants. La Xarxa Nacional d’Organismes Civils de Drets Humans (Red TdT) ha denunciat que entre 2018 i 2023, 92 activistes pro drets humans van ser executades extrajudicialment a Mèxic, moltes d’elles vinculades a la defensa del territori i a la denúncia d’infraestructures de nova construcció imposades per l’Estat, amb Oaxaca erigida en un dels estats amb més casos.

Les xifres són alarmants. Només a Chiapas, entre 2019 i 2023, les desaparicions forçades van augmentar un 358%, com recull l’Informe Frayba. Durant el primer semestre de 2024, n’hi va haver almenys 632, registrades oficialment a l’estat, de les quals 217 van ser d’infants i adolescents. Les menors, d’edats al voltant de quinze anys, integren una de les franges d’edat amb més afectades, fet que evidencia com la violència masculista s’entrellaça amb el control territorial criminal. Un informe promogut per diverses organitzacions de la societat civil sobre la violència a la regió frontera de Chiapas, publicat a principis del 2024, analitza les formes de control sobre els cossos de les dones, principalment migrades: “Són segrestades i recloses al servei sexual dels ‘exèrcits’ de la delinqüència organitzada, sense possibilitat de negar-s’hi”. En el mateix document s’adverteix com la por també travessa les famílies de la zona, per a les quals tenir filles joves es converteix en motiu de desplaçament. Segons la Xarxa pels Drets de les Infàncies i Adolescències (REDIAS), entre el 2020 i el 2024 van desaparèixer de mitjana 1,5 menors cada dia a Chiapas.

MILITARITZACIÓ CREIXENT

Mentrestant, els megaprojectes avancen. El Corredor Interoceànic i el Tren Maia no només han implicat la desposseïció de terres, sinó també la militarització. A la pràctica, la Secretaria de la Defensa Nacional (Sedena) i la Secretaria de Marina (Semar) vigilen trams sencers d’obra pública, com denunciava el setembre de 2024 el butlletí de premsa *El Sur Resiste*: “Això no només reforça la imposició d’aquests projectes, sinó que també busca garantir els interessos del capital a expenses dels drets dels pobles originaris i la integritat del territori”.

En paral·lel, el nombre de tasques assignades a les forces armades augmenta any rere any. La militarització no ha frenat la violència, sinó que hi ha conviscut. L’Oficina per assumptes Llatinoamericans de Washington (WOLA) analitza en un informe com les forces armades no registren adequadament les detenci-

Segons la Xarxa pels Drets de les Infàncies i Adolescències (REDIAS), entre el 2020 i el 2024 van desaparèixer de mitjana tres menors cada dos dies a Chiapas

ons que es duen a terme, mantenen pràctiques com la tortura, les desaparicions forçades i l’ús excessiu de la força amb alts índex de letalitat. “Un exemple concret és que, el 2022, la Sedena va reportar la detenció de 7.370 persones, i la Semar, de 1.996, però la Secretaria de Seguretat i Protecció Ciutadana, responsable del Registre Nacional de Detencions, només en va reportar 2.066 en conjunt”, assenyala el document. El desembre del 2024, el nou governador de Chiapas, Eduardo Ramírez, va activar la Força de Reacció Immediata Pakal (FRIP), que es plantejava com una unitat d’elit de seguretat destinada a combatre el crim organitzat. La FRIP està formada per antics integrants de la Semar, la Guàrdia Nacional i la Policia Federal, dissolta el 2019.

El 24 d’abril, la brutalitat d’aquests operatius es va fer palesa a la comunitat de San Pedro Cotzilnam, població del municipi d’Aldama. Un ampli dispositiu de forces de seguretat i militars, sense ordre judicial -amb 39 vehicles militars en total, i dos més amb civils armats-, va irrompre violentament en domicilis de famílies de membres de les Bases de Suport Zapatistes, van detenir arbitràriament José Baldemar Sántiz Sántiz i Andrés Manuel Sántiz Gómez, ambdós membres de la comunitat indígena tzotsil. Després de 55 hores de desaparició, van ser presentats davant d’un jutjat, sense que s’hagués especificat cap delictes. L’operació, denunciada per diverses organitzacions de defensa dels drets humans, exemplifica el creixent assetjament militar cap a les comunitats autònomes i les greus violacions de drets que s’estan documentant a la regió.

El diari *El Universal* va publicar a finals de l’any passat any un reportatge que evidenciava com, entre el 2019 i el 2022, la presència militar es va triplicar a l’estat fronterer. L’octubre del 2024, la notícia de sis assassinats de persones migrades a mans de l’exèrcit -i dos més que les forces armades no reconeixen-, mostrava els perills de la militarització a la zona i com la migració també en rep les conseqüències. Només en els primers set mesos del 2024, tal com assenyalava *El Universal*, Chiapas va concentrar el 34% de totes les detencions de persones migrades a Mèxic, fet que evidencia que el país s’ha convertit en una gegant frontera vertical que comença en aquest estat del sud.

Un integrant de l’associació civil Voces Mesoamericanas, amb anys d’experiència en migracions forçades, explica que “la política migratòria s’ha vist filtrada per totes aquestes lògiques militars, a causa de l’increment que des del 2018 se li va donar a l’exèrcit en termes de poder i atribucions que anteriorment no eren seves”. Això ha comportat més retens, increment de patrullatges conjunts entre forces armades i migració i detencions per part de la Sedena i la Guàrdia Nacional. Però no tots aquests punts de control són oficials: “També s’han denunciat retens instal·lats per combatre crim organitzat, que extorsiona o segresta persones en trànsit”, afegeix. La migració s’ha convertit en un negoci milionari, on les persones sense documents són explotades tant per les autoritats com per part de grups criminals. Hi ha, en aquest sentit, casos significatius com el de la *presó* d’Amatenango de la Frontera (al llindar de Guatemala), on grups vinculats al crim organitzat van crear un lloc de reclusió per a migrades a les quals s’obligava a contactar amb familiars

Un soldat en un punt de vigilància durant els enfrontaments entre l'exèrcit zapatista d'Aldama i grups criminals armats a Santa Marta Chenalhó, l'any 2020.

per alliberar-los a canvi del pagament de 1.200 pesos; o el de la fossa comuna descoberta a Viva México, on es van localitzar restes de persones migrades desaparegudes.

A Oaxaca, la situació no és diferent. L'Istme de Tehuantepec s'ha convertit en l'eix d'una nova recolonització interna. Dotze parcs industrials i xarxes de gasoductes s'imposen sense consultar adequadament els pobles indígenes. Alhora, la militarització de la regió s'ha incrementat, amb nous quarters militars, controls i presència armada. Les defensores que s'hi oposen són criminalitzades, detingudes o assassinades, com denuncia la Xarxa Nacional d'Organismes Civils de Drets Humans (RedTDT), i exemplifica el cas de David Hernández Salazar, condemnat a quaranta-sis anys per oposar-se al Corredor Interoceànic.

La Quarta Transformació ha heretat moltes de les lògiques neoliberals. El discurs del "progrés" s'ha aprofitat per

justificar projectes que des de molts sectors activistes s'entén que no contemplen la vida comunitària ni el respecte als territoris. A l'Informe de Frayba, titulat *Chiapas un desastre* (2023), s'exposa la cara menys amable del projecte Sembrant Vida, un dels programes insígnia del govern federal d'Andrés Manuel López Obrador i presentat com una ajuda i innovació destinada al camp mexicà. Sense tenir en compte les terres comunals que permeten la sobirania alimentària a Chiapas, el document assenyalava que "genera conflictes entre comunitats i a l'interior d'aquestes, com el trencament del teixit social i una agudització del fenomen de la violència armada i el desplaçament forçat". El Centre d'Estudis pel Canvi en el Camp Mexicà (CECCAM) va publicar al seu torn un estudi que evidenciava les disputes entre comunitats a causa de la imposició d'infraestructures estratègiques com el Tren Maia i el Corredor Transístmic. Aquest informe també denuncia com el programa Sembrant Vida s'ha convertit en una eina contrainsurgent en zones zapatistes, ja que alguns dels seus beneficiaris han ocupat terres de l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN), i això ha tingut conseqüències com crema d'escoles, desplaçaments forçats i repressió contra les Bases de Suport Zapatistes.

Les Bases de Suport de l'EZLN, malgrat l'assetjament constant, han sostingut l'autonomia com a forma d'organització i vida comunitària. Enmig de les agressions, se celebren trobades que reafirmen aquest compromís, com els aniversaris de l'aixecament armat o la recent Trobada d'Art, Rebel·lia i Resistència Cap al Dia Després. En els campaments civils d'observació, en les brigades de solidaritat que travessen fronteres, en cada esforç col·lectiu, la resistència es reinventa. Com recorda el Subcomandant Insurgent Moisés: "Si no hi ha veritat ni justícia, que no faltin la ràbia i la memòria".●

Mèxic s'ha convertit en una frontera vertical: en els primers set mesos del 2024, l'estat situat més al sud va concentrar el 34% de les detencions de persones migrades

La batalla perduda de la memòria als Balcans

Trenta anys després del final dels conflictes a Croàcia i a Bòsnia i Hercegovina, queden infinitat de presumptes crims de guerra pendents d’investigar i sense reparació per a les víctimes. En els governs continua imperant un discurs victimista, sense un reconeixement del dany causat

TEXT: **JORDI PINTADO**
ANALISTA ESPECIALITZAT EN POLÍTICA INTERNACIONAL

Quatre-centes mil víctimes, 4 milions de desplaçats, i 11.000 persones desaparegudes, de les quals encara avui no se’n té rastre. Aquesta és l’empremta que van deixar les guerres dels Balcans a la vasta història bèl·lica d’Europa. I aquestes dades esfereïdores s’atribueixen únicament a noranta responsables. Costa de creure. Tan sols 90 de les 161 persones amb ordres internacionals de processament per crims de guerra als Balcans van ser processades, en un dels processos judicials més notoris -i més criticats- del tombant de segle: el del Tribunal Penal Internacional per a l’antiga Iugoslàvia (TPII), actiu entre 1993 i 2017 i creat per jutjar els responsables de les atrocitats comeses a les set nacions de la federació iugoslava que esdevindrien estats independents.

Enguany fa trenta anys del final de la guerra a Bòsnia i Hercegovina i a Croàcia, els dos escenaris amb més vessament de sang, on les operacions de neteja ètnica van ser més paleses i, en el cas de Bòsnia Oriental, amb un genocidi reconegut: el de Srebrenica, on 8.000 homes bosnians van ser assassinats a mans de l’Exèrcit dels serbis de Bòsnia. Malgrat que l’oblit sigui inasoluble -i indesitjable-, el trauma de la guerra tampoc ha cicatritzat. La justícia reparadora ha estat incompleta i els compromisos amb la veritat, desiguals. Quan observem la justícia transicional de cadascuna de les parts bel·ligerants, trobem mancances greus en la recer-

ca de desapareguts, en la restitució de drets de propietat, en la devolució de béns sostrets, i en el processament de tots els responsables dels crims comesos. La guerra també té normes, i aquestes van saltar pels aires a llocs com Prijedor, Foca, Škabrnja o Gospi.

La causa és ben clara i de rabiosa actualitat: el nacionalisme xovinista continua present en molts àmbits polítics i socials de la regió. La victimització del bàndol propi enfront dels crims soferts es contraposa a la deshumanització de l’altre, una dialèctica despullada de qualsevol sentit humanitari i convivencial. Aquesta narrativa, amb intensitats diverses, impregna tots els països hereus del conflicte.

CRIMINALS CAMPANT LLIURES

Quan se li demana el nombre de responsables que passegen pels carrers de Belgrad, Sarajevo o Zagreb, Iva Vukušić, professora d’Història Internacional a la Universitat d’Utrecht, prèviament analista i investigadora al Departament Especial de Crims de Guerra a l’oficina de la Fiscalia a Bòsnia i Hercegovina, posa sobre la taula aquestes dades: “Molts. Entre 500 i 5.000, diria. Així i tot, és difícil de dir. Sempre hem d’assumir la categoria legal de la presumpció d’innocència”.

Els assassinats massius, les violacions i les tortures sempre tenen una mà executora, sovint anònima. El TPII va ser eficaç a l’hora de processar a qui encarregava les atrocitats, però no a molts dels soldats rasos que les mate-

rialitzaven. “És una realitat històrica que en les seqüeles de la violència de masses de llarga durada i que inclou molta gent, la majoria dels perpetradors o la major part dels cops, no són castigats”, assenyala Vukušić. “Si acceptem això, podem concloure que un bon nombre de persones importants i d’alt rang van ser processades. Però un altre bon nombre no ho va ser, sigui perquè van morir o perquè no van ser imputats. Però en comparació amb altres conflictes, crec que a l’antiga Iugoslàvia vam tenir més justícia”, opina aquesta historiadora.

La historiadora Iva Vukušić creu que el nombre de criminals de guerra de tots els bàndols que n’han sortit impunes pot oscil·lar entre 500 i 5.000

En efecte, els Milošević, Gotovina, Karadžić, Mladic o Sefer Halilovic -presidents, generals i comandaments de primera línia- van asseure’s a la bancada dels acusats i van degudament processats i empresonats. Alguns van ser lliurats per serveis d’intel·ligència locals, altres arrestats a l’estranger o es van entregar voluntàriament. Sigui com sigui, es van obrir centenars d’investigacions i judicis, molts dels quals van establir jurisprudència internacional. El TPII, tot i les seves limitacions, va funcionar amb un grau d’objectivitat remarcable.

Les limitacions d’aquesta cort també existien. Les crítiques no són infundades: la llunyania respecte als països on succeïen els crims, certes acusacions d’arbitrarietat -les condemnes als processats serbis van ser per alguns sectors considerades implacables, contraposades a les d’acusats de la resta de bàndols (bosnians, croats, albanokosovars), vistes com a més tèbies-, o també la manca total de processament o ni tan sols de referències crítiques en les sentències per al paper dels alts comandaments de les forces de pau de l’ONU (Unprofor), davant la seva passivitat en algunes atrocitats acreditada per nombrosos testimonis.

Quan es vol buscar un responsable de la impunitat de molts dels presumptes criminals, es culpa al mateix TPII. Però s’oblida que la responsabilitat primerenca resideix en els mateixos estats que els van protegir, simplement perquè eren “els seus”.

El president croat Zoran Milanovic l'agost 2021, passant revista a les tropes durant els actes commemoratius de l'operació Tempesta de l'any 1995.
| PRESIDÈNCIA DE CROÀCIA

“Crec que l’escala de perpetració potencial en un context bèl·lic, és a dir, les persones violant, matant, colpejant, torturant, detenint o saquejant, és tant alta, que cap tribunal internacional pot abastar-la”, remarca, a tall de balanç de l’actuació del TPII, Iva Vukušić. Se’n tingui una opinió positiva o no, l’àmbit d’acció del tribunal ha quedat en paper mullat o polvoritzat; va deixar de funcionar el 2017, i el Tribunal Internacional de Justícia de la Haia no té capacitat per jutjar fets de les guerres dels Balcans perquè la seva creació és posterior a la presumpta comissió dels crims.

ABNEGACIÓ NACIONALISTA
I aquí és on rau el deure de Sèrbia, Croàcia i Bòsnia i Hercegovina. Un compromís amb la justícia i la memòria que, fins ara, ha fallat de manera estrepitosa. La falta de voluntat política és el fil comú i farà que milers de perpetradors de crims de mitjà i baix rang morin sense seure davant d’un jutge.

Sèrbia ha passat per dues etapes: la dels anys noranta, amb silenci oficial i protecció activa dels responsables; i la del nou segle, on els homenatges als soldats, les exaltacions de la destresa militar en operacions codificades com a crims de guerra, i la victimització del serbi com a damnat principal de la guerra i del judici posterior, han difuminat moltes esperances de fer justícia.

Croàcia ha mantingut un compromís amb la justícia inconstant. A les acaballes de la guerra, s’oferia una

narrativa de victimització, canonitzada arran de la caiguda de Vukovar l’any 1991, ciutat que va patir un setge ferotge a mans de les forces iugoslaves (controlades per serbis). I també una exaltació de les “fites militars”, com per exemple l’Operació Tempesta (1995), en la qual es va produir –en paraules del mateix TPII– “l’expulsió massiva de la població sèrbia, actes de desaparicions forçoses, tortures, violacions massives de dones, la destrucció sistemàtica d’habitatges i propietats [...] i l’homicidi de més de 150 persones”. L’entrada a la Unió Europea (2003) va portar un bri d’esperança a la reparació i la memòria històrica al país. El canvi s’ha donat, però essencialment des del seu vessant simbòlic; en certs actes d’homenatges s’hi inclouen víctimes serbocroatas i també hi ha commemoracions específiques per a persones sèrbies assassinades. Així i tot, queda molt camí per recórrer.

Bòsnia i Hercegovina és el cas més paradigmàtic de la complexitat en la gestió de les ferides de guerra. La memòria col·lectiva és compartimentada en “illes de memòria”, segons el grup ètnic dominant (serbobosnians, croatobosnians i bosnians musulmans). Cada grup celebra i recorda els seus morts i el seu dolor per separat, fins al punt han batejat la guerra de tres maneres diferents: “La Guerra de la Mare Pàtria” (els serbobosnians); “La Guerra de la Pàtria” (els croats); i la “Guerra d’Alliberament” (els bosnians). En els tres casos, la propaganda ha remarcat

la diferència la urgència d’homogeneïtzació per reforçar la idea que “l’altre” suposa una amenaça.

MÉS ENLLÀ DELS TRIBUNALS
És evident que els tribunals internacionals no abasten –ni pretenen fer-ho– la complexitat d’un conflicte, que sovint rau en factors estructurals difícils de comprendre i d’explicar. “És important trobar altres maneres d’actuar: suport psicosocial per a supervivents, suport mèdic, reparació, retorn de propietats, trobar persones desaparegudes, aquest tipus de coses tenen una influència molt més directe a les vides de les persones. Hem d’esbrinar què fem amb la vida que no arriba a la justícia”, detalla Iva Vukušić.

La socialització primària que proporciona la família, i els valors i coneixements adquirits a l’escola, els nuclis d’amistats i el que rebem dels mitjans, modelen el pensament polític, i el que pensem de “l’altre”, del que no és com nosaltres. Només partint d’aquesta idea entendrem com persones corrents i no pas un grapat de bojos, es van veure abocades la guerra.

Aquí hi juga un paper cabdal la justícia transicional, és a dir, que expliqui la història tal com va succeir, en virtut de l’assoliment d’una memòria compartida; que protegeixi els testimonis i les víctimes, ja sigui a través d’indemnitzacions; que promogui la cerca de les desaparegudes i que busqui el suport en la societat civil compromesa; en els investigadors,

organitzacions, mitjans independents i jutges.

La banalitat del mal fa esgarriar: revela de què és capaç l’ésser humà si creix immers en l’odi i la xenofòbia. Citant Slavenka Drakuli, intel·lectual croata que ha reflexionat àmpliament sobre els criminals de guerra dels Balcans, “vam ser nosaltres qui, un dia, vam deixar de saludar els nostres veïns de nacionalitat diferent, un acte que, l’endemà, va fer possible obrir camps de concentració”.

Els estats de l’antiga Iugoslàvia han de fomentar activament la cultura de la “no repetició”, des de les institucions fins a les aules. Si la ciutadania creix immersa en la memòria històrica, serà molt més fàcil detectar el que no es va saber detectar quan Slobodan Milošević o Franjo Tudjman –ambdós elegits presidents en dues ocasions pels seus respectius països, Sèrbia i Croàcia– pronunciaven discursos etnicistes i excloents.

Quan parlem dels criminals de guerra i del silenci connivent de la societat que els va emparar, la doctora Iva Vukušić m’explica: “Constantment sento els meus estudiants dient: ‘Jo hauria fet això’. I jo els dic: ‘tu no saps una merda, perquè no has estat mai en una situació semblant’. Potser hauríem estat herois –i espero que aquest fos el cas–, o potser hauríem abaixat el cap per por. Afortunadament, no hem estat posats a prova, i espero que la nostra moral no hi sigui mai posada. Si puc morir així, serà genial”. ●

Marc Giró

comunicador

“La cultura catalana
no pot construir-se
contra ningú, des del
racisme o la xenofòbia”

“No em dedico a vendre matalassos. Em dedico a generar emoció i veritat.” Així de clar parla Marc Giró (Barcelona, 1974), una veu incòmoda i lúcida dins l’ecosistema mediàtic. Coneix els codis de la televisió i la ràdio, trepitja els límits del que es pot dir en antena i defensa, sense maquillatge, que el periodisme ha de sacsejar més que acompanyar. En aquesta conversa parlem de censura, de l’ús del català, de mitjans públics, de l’auge del feixisme i, sobretot, del paper que juguen les paraules en temps de confusió. Historiador de l’art de formació, reciclat en periodista especialitzat en moda i estilisme i, actualment, presentador dels espais “Late xou” de La 1 de TVE i “Vostè primer” de RAC1, Giró desplega un discurs crític i provocador amb una mirada aguda i desacomplexada sobre la política contemporània

TEXT: **SARA BORRELLA**
FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

Com es pot fer televisió i ràdio d’agitació política tenint bona audiència?

Molts mitjans de comunicació pensen que l’espectador és una mica idiota. Això a mi no em passa. Jo, sincerament, penso que estic parlant amb gent intel·ligent, no només amb el meu públic específic, sinó amb el públic en general. No busco agradar a tothom, ni vull caure bé a qualsevol preu. De fet, no és només una sensació meva, és una convicció que tinc: els éssers humans tendim a la intel·ligència, tot i que de vegades pot semblar que no. A la gent li agrada que el que escolta tingui un sentit i no simplement sentir-se còmodes. No vull fer que la gent se senti còmoda, sincerament. Si ho volgués, estaria venent matalassos o jerseis de caixmir que, efectivament, han de ser còmodes, perquè el cos estigui bé. Però en la política, com als mitjans, el que s’ha de fer és generar reflexió i emoció, no només buscar la comoditat del públic. No em dedico a vendre matalassos, la meva feina és generar reflexió, emoció i, sobretot, veritat. Algunes vegades els mitjans, o millor dit, la persona per la qual treballes, pensen més en el confort de l’audiència o en l’algoritme, però jo no.

La televisió pública hauria de ser una eina d’alfabetització política? O encara estem jugant a fer veure que som neutrals? Ho pregunto perquè fa poc el director de TV3 va dir que volien “despolititzar” la programació i apostar més per l’entreteniment.

Estic en contra de l’entreteniment com a concepte. Quan diuen que volen apostar per “entretenir”, no sé ben bé què volen dir. Estic a favor de les vacances pagades. De fet, vull treballar una hora a la setmana i sense reducció de sou. Així que sí: estic en contra tant del treball com de l’entreteniment, tal com s’entenen sovint. La televisió pública -la catalana, l’espanyola, la local...- ha de ser independent. Els periodistes dels mitjans públics han de ser independents. El president de la Corporació, el director d’un mitjà públic, ha de protegir els seus periodistes, no als polítics. Què vol dir això? Que si et truca un polític per colar-te una mentida, li penges el telèfon. L’insultes, si cal. No sé si existeix un director així, però hauria d’existir. Si et truca presidència o el Ministeri, com a responsable d’un mitjà públic, defenses la teva redacció. I que facin periodisme. Punt. La ciutadania es mereix això. Una altra cosa són els mitjans privats. Jo he treballat en revistes de moda i allò era publicitat, no periodisme. Però el bon periodista sempre troba una escletxa, fins i tot si això li costa la feina, o la vida. En un mitjà privat tens accionistes i saps perfectament per on van els trets. Però als públics, no hauria de passar. Han de respondre al poble, no al partit de torn. No sé si hi ha ingerències als mitjans públics, però, veient certes sèries, sembla que sí. I això no pot ser. Aquí sempre hem mitificat la BBC, però el que importa és tenir professionals valents i rigorosos. I això sí que ho sé: als mitjans públics hi ha periodistes que fan molt bé la seva feina, que arrisquen. Perquè, de fet, la professió de periodista només funciona si t’hi jugues alguna cosa. Si no arrisques, no funciona.

Com valores el paper dels mitjans públics en relació amb el procés a Catalunya?

Diria que tothom que cobria aquella informació era on havia de ser: informant. Però també tinc la sensació que el procés es va acabar convertint en un espectacle, és a dir, hi ha un punt en què ja no saps si les coses passen perquè se’n parla o si se’n parla perquè passen. No sé què va ser primer, si el contenidor cremat o la notícia del contenidor cremat. I això ens passa sovint, últimament. És la sensació que potser no ens hem assabentat de res, realment. No sé si per falta de periodisme o perquè tot era massa hermètic. Però no recordo cap polític, d’un costat o de l’altre, donant explicacions clares. I tampoc cap periodista que hagi pogut anar gaire més enllà. Tothom ha anat fent la seva, com si fossin tots cosins. Encara no sé ben bé què va passar, i això sí que m’hauria agradat saber-ho. I després veus que, amb algunes excepcions, gairebé tothom ha quedat on era. O millor. I et preguntes: tot això, per què era exactament? Potser, en el fons, el que hi havia era molt més emocional del que ens pensàvem. Jo, per exemple, sempre he estat a favor d’un referèndum. Ho

veia claríssim, potser des de la candidesa. Democràcia? Doncs referèndum. Com a Escòcia, com al Canadà. Però aquí resulta que no. I sí, també hi ha aquesta cosa antiga, entre Espanya i Catalunya, que sembla eterna...

Veient que sovint la defensa del català es fa amb peus de plom, des del consens tou... Què en penses, de fer-ho des de la confrontació? El català es defensa millor a crits o amb bones paraules?

No tinc ni idea de què s’ha de fer, perquè no soc lingüista. Però sí que tinc clar que no es pot defensar el català des de la xenofòbia. Si la defensa del català implica menysprear algú, no m’interessa, i a vegades passa. Aquest és el punt de partida, i en això s’ha de ser curós. Jo parlo català a tothom i la major part de les vegades em responen en català. I això també s’hauria de dir, perquè sembla que no està ben vist i només ens fixem en el contrari. Ara, de vegades cal ser clar, fer-se sentir, però això no vol dir atacar a ningú. La cultura catalana no pot construir-se contra ningú, des del racisme o la xenofòbia. Ha de ser radicalment antiracista. Si no, no val res. Però també cal tenir en compte el context actual. I ara mateix, crec que la defensa del català, del catalanisme, de Catalunya, de l’independentisme, de tot plegat... s’ha de fer sabent que això no pot convertir-se en una eina que visqui del rebuig a l’altre. I et dic més: per això a mi tampoc m’interessien moltes opcions espanyolistes, perquè precisament cauen en això, en xenofòbia i racisme. I tots sabem que, quan comences per aquí, després ve tota la resta.

T’has sentit censurat o autocensurat pel fet de parlar català en espais estatals o més comercials?

Sí, m’he autocensurat. Per exemple, quan parlo a TVE, que és per a tot l’Estat, no parlo en català. Ho faig per practicitat. Estic en un mitjà estatal i, en aquell context, ho veig com una cosa útil i funcional. Sobre la censura... La del franquisme era una cosa absolutament ridícula. Si llegiu un llibre sobre la censura i la música catalana, us sorprendríeu dels documents de l’època. Els censors eren totalment absurds. Si el meu pare hagués estat censor, sincerament, com a fill, n’estaria avergonyit. Eren una colla de *catetos*. El més fort és que la censura, moltes vegades, no ve directament de dalt. Hi ha un pas entremig. Algú decideix que “això no toca” o “això no convé”. Però, al final, sempre acaba arribant. I t’adones de les bajanades que arriben a molestar a aquesta gent: són detalls mínims, completament absurds, qüestions de creativitat ridícula, gairebé cretines. Als mitjans públics, això passa segons qui tinguis com a intermediari. Hi ha molts *directors* o *directorets* que volten les redaccions, opinant sobre la teva feina. Aquí és quan entra la censura. Durant el franquisme, era més bèstia, amb força bruta darrere: calabossos, garrotades, et podien fer mal físicament. Ara, almenys, no hi ha violència física, però la censura continua sent

“Si abordéssim l’antiracisme de veritat, s’activaria una mena d’efecte dòmino. Moltes altres opressions i estructures de poder també començarien a trontollar”

igual de ridícula. I quan et censuren, és per fotre-se'n. Et venen ganes de dir-los: “Sou uns *gilipolles*”. La major part de les vegades no hi ha criteri objectiu darrere. A més, de vegades et diuen frases com “digues això perquè ho entengui la meva mare o la meva àvia”. Però què us passa, que les vostres àvies són idiotes? Aquesta manera de parlar també és masclista i edatista.

Tu coneixes la burgesia catalana. Com creus que ha mutat en els darrers anys? Creus que manté encara el seu poder simbòlic?

La classe privilegiada sempre acaba surant, no hi ha dubte. És com una boia, no s'enfonsen mai. Això és un fenomen real. Els rics viuen en el seu propi món, acumulant diners, sense preocupar-se gaire de res més. I nosaltres, la resta, els donem els nostres diners, som els que financem el seu luxe i les seves vides segregades. Es creuen entre ells, mentre nosaltres estem fora d'aquesta bombolla. Ara, els ha passat una cosa: s'han hagut d'espavilar. El sistema que ells mateixos han creat, el capitalisme, els ha acabat explotant a la cara. Han canviat la fàbrica i la terra pel producte financer, que és com creure en una religió, alguna cosa que no veus. I ara s'adonen que el món financer, ple de pirats, pot acabar eliminant-los a ells. Però, clar, el necessiten per funcionar. De fet, l'altre dia vaig sentir un directiu d'una gran empresa de cotxes que deia que calia fer alguna cosa amb la classe mitjana, perquè els seus mateixos empleats ja no podien ni comprar els cotxes que fabricaven. I jo pensava: si vols que puguin comprar-los, paga'ls més. És de sentit comú. Però, vaja, el que és flipant és que aquest home, l'empresari, ara s'adona que la classe mitjana -aquesta que ja no sabem ni què és- era qui li comprava els seus productes. I ara ni això. Uns treballadors no poden comprar el cotxe que fabriquen ells mateixos. És una bogeria. I no sé tu, però jo crec que això és per descollonar-se.

Quines responsabilitats creus que tenen els mitjans públics respecte al rentat d'imatge del feixisme?

Tota. Es *blanqueja* a tots els nivells. Als mitjans públics, per exemple, és difícil trobar persones racialitzades. Però quan parlem del feixisme... fa tres o quatre anys que estem decidint si es pot parlar de “feixisme” quan anomenem aquest partit que ha entrat a tot arreu. Estem en un debat sociolingüístic absurd sobre si és feixisme o no, mentre aquest partit s'assenta i nosaltres decidim el nom que li diem, en comptes de veure clarament que és feixisme. I això ha anat acompanyat d'altres debats absurds, com si ens estàvem passant amb el feminisme o si estàvem exagerant amb la qüestió de les persones trans. Fins i tot s'ha arribat a insinuar que la culpa de l'ascens del feixisme era de l'esquerra. I mentre tot això passava, estàvem en un debat tècnic sobre etimologia, com si fóssim al Saló d'Interpretació del Teatre del Châtelet, discutint noms mentre el feixisme es consolidava. Fins que -boom!-, Donald Trump. I molts intel·lectuals que feia dos anys deien que no era feixisme, ara reconeixen que sí que ho era. Aquí, a Catalunya, també ha passat el mateix. Negaven el feixisme, es deia que no ho era, perquè es feia des de la qüestió catalana. Fins que, al final, vam veure que sí, que era feixisme. Aquest tipus de discurs és esgotador. I en aquest context, crec que el discurs públic ha de ser més radical. No pot ser que estiguem debatent en un nivell tan superficial mentre el feixisme creix i es consolida. I pel que fa a la qüestió de les persones trans, que s'ha convertit també un debat central, però s'ha tractat com si fos un tema secundari, de nomenclatura. Quan la realitat és que si ets trànsfob, ets feixista. Punt. No hi ha més discussió.

Quina opinió tens sobre la situació dels serveis públics, el seu finançament o les privatitzacions, sobretot en àmbits com la sanitat o el transport?

Mira, recursos n'hi ha. La quantitat de diners que hi ha és considerable. El problema no és la manca de diners, sinó com s'utilitzen. Parlem molt d'endeutament, però si hi ha diners per a rearmaments, també n'hi hauria d'haver per a la sanitat i el

transport públic. El sistema ens aboca al deute, sigui per finançar armes o serveis públics. Si no es defensa amb fermesa la sanitat pública, com passa a Catalunya, anem malament. Només cal anar a l'Anoia i escoltar els jubilats per entendre-ho. Però moltes vegades, quan estàs treballant, no te n'adones o tens por de perdre la feina. Les polítiques han de ser més radicals, i ser radical no vol dir fer el ridícul, sinó prendre decisions valentes. Nosaltres, com a societat, hem d'exigir als polítics que siguin radicals en les seves decisions. La gent del carrer no vol acumular riquesa, vol viure en pau, vol veure que les coses funcionen. I, curiosament, es parla de guerra, però molta gent ja hi està en contra. Privatitzem i després rescatem. És un sistema incoherent. Si un polític ha de servir al poble, que ho faci. I si cal, que planti cara als poderosos, encara que vagin de polítics. Ja n'hi ha prou de complicitats i somriures amb qui va contra el país. Cal una actitud més de Robin Hood: prendre recursos allà on siguin i repartir-los. Per exemple, sobre el cas de Rodalies, el problema és claríssim. Tothom sap què cal fer, però no es fa. En lloc de planificar a trenta anys vista, com al Japó, anem a pedaços. Una catenària cau, doncs l'arreglem i a córrer! Mentre alguns fan caure la borsa amb una trucada, nosaltres perdem hores en trens amb una xarxa ferroviària lamentable. Això és insostenible. Potser només una vaga general despertaria consciències. Hem normalitzat la incompetència i el desinterès per les necessitats de la ciutadania, tot per aconseguir un mínim d'eficiència en el servei públic.

El feminisme ha guanyat espai als mitjans i a la societat, però la reacció patriarcal sembla cada cop més hostil. Com es resisteix això des d'una posició no normativa com la teva, especialment, dins dels mitjans públics?

La reacció patriarcal no és que sigui més agressiva. És que sempre ho ha estat. No ha afluixat mai. El que passa és que ara, potser, es nota més perquè abans molts no la volien veure. Però era allà. I aquí entra una cosa important: jo crec que la resistència no és només una actitud, sinó una posició molt clara. I la meva teoria és que, en el fons, els altres ens han de resistir a nosaltres. Jo no faig resistència activa, sinó que jo ja soc la resistència per la meua manera d'estar, per com habito l'espai, pel que dic, pel que represento. Que em resisteixin ells, si poden! Ara, això no vol dir que jo vagi pel món conscientment construït un personatge. No ho faig. No soc amanerat, ni cursi, ni performatiu. Jo no “interpreto” el meu paper. No penso com em moc, com parlo o com em presento. No hi ha una estratègia darrere. El que hi ha és una manera de ser que no està normativitzada. I això, per molts, ja és insuportable. Però la incomoditat és seva, no meua. I després hi ha una altra cosa fonamental: parteixo sempre d'una idea molt

“La tendresa sovint s'ha associat a un privilegi heteronormatiu, fins i tot a un cert permís cultural, però jo crec que mostrar-la és també una forma de resistència”

bàsica, que és que la gent és molt més intel·ligent del que ens pensem. Això ho repeteixo molt. La gent entén moltes més coses del que se li reconeix. Jo pateixo d'una mena d'“innocència estructural”, però també d'una fe immensa en la intel·ligència popular. Si tu tens tota la informació, si algú t'ho explica bé, si tens accés als llibres, als arguments, a les veus... em costa molt entendre que no entenguis, per exemple, el feminisme, o que tinguis problemes per acceptar la realitat de les persones trans. I no ho dic des de la superioritat, sinó des de la perplexitat. Potser el problema és que hi ha molta gent que es fa la ximple. Perquè les eines hi són, les paraules hi són, les històries també. I, al final, hi ha un buit entre què ets i el què es veu, una zona cega que ni tan sols tu controles. Però és en aquest buit on crec que es construeix la veritat del que fem. I en aquest buit, també, hi ha resistència.

Quina creus que és la batalla que encara no s'ha obert i que hauríem de posar damunt la taula d'una vegada per totes?

El racisme. L'antiracisme, concretament. Aquesta és la gran batalla pendent. A Catalunya, i a tot l'Estat, continua sent una assignatura suspesa. No hi ha una reflexió clara, no hi ha acció política seriosa, no hi ha una voluntat real. I cal posar-ho damunt la taula ja. I no és només una qüestió moral o ètica, que també, sinó que si abordéssim l'antiracisme com cal, de veritat, s'activaria una mena d'efecte dòmino. És a dir, moltes altres opresions, moltes altres desigualtats, estructures de poder, també començarien a trontollar. Perquè el racisme ho travessa tot. La classe, el gènere, la salut, l'accés a l'habitatge, l'educació, els mitjans. Tot. Però hi ha una altra cosa molt important: les per-

sones activistes antiracistes tenen les idees molt clares. Fa molt temps que treballen aquest tema, que l'estudien, que el viuen en carn pròpia. Tenen la teoria, però també la pràctica. I tenen la raó. I tenen solucions, no teories impossibles. Solucions que són perfectament aplicables si hi ha voluntat política. Per tant, sí: l'antiracisme. Aquesta és la batalla que encara no hem volgut obrir, i ja va sent hora.

La ràbia t'ha estat útil per fer carrera. Però també, la tendresa...

La tendresa és fonamental. Fonamental. Jo insisteixo molt en això: tendresa, bondat, estar informat i tenir cultura general. Són pilars bàsics per treballar en aquesta feina. La tendresa no és cap debilitat, ni cap cosa accessòria; és una eina potentíssima. Ara, és veritat que la tendresa sovint s'ha associat a un privilegi heteronormatiu, o fins i tot a un cert “permís” cultural, però jo crec que mostrar-la és també una forma de resistència. I després hi ha la ràbia. Jo estic totalment en contra d'aquesta moda de “gestionar la ira”. Em sembla una bestiesa. Si tens ràbia, tira-la endavant. Però -i aquí ve la clau- la ràbia s'ha de dirigir sempre cap amunt. Sempre. La ràbia cap a dalt. Cap avall, mai. Si tens una mica de responsabilitat, això ho has de tenir claríssim. Jo aquesta la tinc molt interioritzada. La ràbia contra el poder, contra les estructures injustes. Això és motor.

Com l'humor?

No. L'humor, *urbi et orbi*. Cap a dalt... i cap a baix. I a la dreta, a l'esquerra... Ha de ser recíproc. Això del límit de l'humor és un fals debat total que s'ha inventat algú. L'humor és lliure. ●

Ideari

METALL EN NEGRE, ROIG I VIOLETA

TEXT: **DANI FARRÚS**

FOTOGRAFIA: **VÍCTOR SERRI I PAU FABREGAT**

Una àmplia amalgama de grups fan música metalera als Països Catalans i en català. En molts casos, hi imprimeixen una actitud i un missatge que trenquen amb l'estereotip que associa el gènere amb la masculinitat rànica o l'escapisme polític

Els antdisturbis avancen en posició; amb els cascos tapant-los els rostres, els escuts, amb la paraula “polícia” deixant clar qui són, protegint-se, i amb les porres i escopetes a punt per a l’acció. Davant seu, gent, plena de decisió i coratge, amb les mans alçades i enfrontant-se als cops de porra i la violència. A ritme lent, la música continua i crea l’atmosfera idònia; els acords de guitarra, el ritme de la bateria... Fins que, de sobte, tot s’accelera. L’acció de la policia, la gent protegint les urnes, els punys alçats en un concert, i Juanra, amb una samarreta que diu “antifeixista”, canta: “Ara que estem encara vius / les seves lleis no ens podran mai emmordassar”.

L’escena pertany al videoclip de la cançó “Revolta” del grup KOP. Es va gravar l’any 2018. Reivindicació, a cop de metal, de la lluita i resistència d’un poble català que ja en tenia prou. Perquè la música que fa aquesta banda històrica i compromesa és metal; o, més específicament, si ens guiem pel mar d’etiquetes i subgèneres d’aquest paraigua estilístic, metalcore o crossover. Tot i que, per la majoria de gent, és, simplement, “música del rotllo” o “música compromesa”. Perquè és el que els defineix: sempre s’han mogut, en concerts i festivals, amb grups més coincidents en actitud i ideologia que no pas, moltes vegades, en estil musical. I perquè el metal, en general, es considera un estil de música que, a diferència del punk, l’oi!, l’ska o el hardcore, està allunyat de la política; que viu en un món paral·lel, amb les seves històries i universos, els seus monstres, les seves calaveres, dimonis, orcs, cadàvers esbudellats o grans motocicletes i noies escotades. I això passa i ha passat tot i que, des dels seus orígens, hi ha hagut reivindicacions polítiques i socials en els repertoris de grups emblemàtics del corrent de fama mundial, com Black Sabbath, Metallica, Iron Maiden, Sepultura, Rage Against the Machine o Napalm Death.

“És una organització criminal / que s’alimenta de l’odi fraternal, / que no puntua el que no és material / i a tots ens arrossega a un destí fatal”, canta Gou a l’escenari, també amb una samarreta que diu “antifeixista”, parlant sobre el “capital”, mentre la resta de membres del grup es mouen per l’escenari, fent anar els caps i els instruments a ritme frenètic. I segueixen el concert amb cançons contra l’espanyolisme, el feixisme o la classe política, i arengues a favor de la llibertat de Palestina o contra el masclisme. Són Siroll!, un grup amb anys d’experiència, compromís innegable per la justícia social i amb una sonoritat que no fa presoners. En el ball d’etiquetes de què parlàvem, se’ls considera crossover extrem; i, tot i que per estil i actitud podrien compartir escenari amb bandes com KOP, a diferència d’aquests, i per inèrcies dels seus membres i fans, s’han mogut principalment per l’escena del metal.

Però Siroll! i KOP no són excepcions. No són els únics metalers que trenquen aquella idea d’un gènere preferentment escapista o, fins i tot, amb tendències d’extrema dreta. Per tots els racons dels Països Catalans trobem bandes que

canten per les llibertats i igualtats reals i la revolució, i que no donen l’esquena als problemes de societat.

“ANARKOSATANISME” I ALTRES DERIVADES

La llista no l’acabariem mai, ni de bandes ni de cançons. Per això, parlarem d’algunes d’elles, d’arreu del territori i de diferents generacions i subgèneres. Farà aviat quaranta anys, el 1987, la banda pionera del gènere a les illes Balears, Zhentauro, publicava el seu únic senzill, que comptava amb la cançó “No volem invasors”, on els invasors eren els soldats estatunidencs que arribaven, en portaavions, a la seva illa. Al seu torn, Entropia, una altra agrupació de culte, que sempre s’ha etiquetat com a “antifa”, desplegava uns directes que no deixaven ningú indiferent, lletres i actituds carregades de compromís, i una filosofia de vida autodefinida com a “anarkosatanisme”.

El grup de rap metal valencià Maldats, amb les veus de la Luti, la Cate i la Laura, reivindicava tot el que podien a cop de ritmes enganxosos i ballables, però també agressius. En destaquem cançons com “Trencadís”, del seu EP *Serà inevitable* (autoeditat, 2020), o “Crema”, de l’àlbum *El renàixer de la ferida* (autoeditat, 2019), que compta amb una versió de l’emblemàtic tema de KOP “Sols el poble”. A “Crema” cantaven: “Transformaré en força el pànic / i agafaré amb ràbia el mànec. / Al foc el que et faça fàstic. / Polític feixista, tindràs el teu càstig!”.

Els mallorquins Helevorn van firmar el disc *Aamamata* (BadMoodMan Music, 2019), dedicat a les persones que perden les il·lusions o la vida intentant travessar la Mediterrània. El treball inclou magnífiques versions del quadre litúrgic medieval conegut com el “Cant de la Sibila” i de “Nostrum mare (Un pont de mar blava)”, cançó de Lluís Llach amb lletra de Miquel Martí i Pol; i el destacable tema en anglès “Aurora”, dedicat a la lluitadora Aurora Picornell, que va ser executada pel règim de Franco i de la qual encara no s’ha trobat el cos.

Els també illencs Korpus Khristie van iniciar la seva carrera musical el 1994 amb un estil que anomenen *porkthrashmetal* (d’etiquetes, n’hi ha per tots els gustos, i es poden fer a mida). El seu últim treball, *Kum demone* (Runaway Records, 2023), conté cançons com “En nom de Déu”, “Titelles” o “Deshumanitzant”. Els foscos i “tristos” Ikarie, amb integrants de Barcelona, València i Múrcia destaquen pel tema en català “Surcos (Ciutat Morta)” que parla de Patricia Heras, la noia empresonada pel cas 4F (narrat al documental que dona nom a la cançó), que es va acabar suïcidant. Per la seva banda, el duo de València Estral compta amb un únic treball discogràfic, *En viu baix el pont de la mar* (autoeditat, 2013), on trobem cançons com “Corrupted València (convoi destroi)”, “El polaco no és polonès” o “Bandera blava”, títols que ens donen una idea clara de cap a on apunten i desapareixen.

FEMINISME I NO-BINARISME A LA GOLA DE L’INFERN

“I em desperta les ganes de lluitar per tot allò que havia oblidat / em ressuscita carregada d’energia, de la ràbia transformada / i m’alimenta com ocell regurgitant alimentant a la mainada”. ►

ELS MALLORQUINS
ZHENTAURO, PIONERS
DEL GÈNERE EN CATALÀ,
PUBLICAVEN EL 1987
“NO VOLEM INVASORS”,
UNA REFERÈNCIA A LA
PRESÈNCIA A L’ILLA DE
L’ARMADA DELS EUA

Els mallorquins Helevorn van dedicar un disc a les persones que perden la vida travessant la Mediterrània.

Les eivissenques Pvsydonia reivindiquen a les seves cançons els drets les kellys, i fan bandera del feminisme i l'anticapitalisme.

Procedents de la Catalunya central, Siroll! és un dels grups veterans de l'escena metal en català, amb un estil que es pot etiquetar com a crossover extrem.

El grup de rap metal valencià Maldats reivindicava tot el que podia amb ritmes enganxosos i ballables.

Són versos de la cançó “Lligams invisibles”, de les valencianes Hydra, banda no mixta nascuda al caliu dels centres socials i la militància transfeminista, per les quals les lletres i l’activisme són tan importants com la música; i també, asseguren, servir de referència per altres dones. “I per això, el punk transfeminista és com una Hydra. De les cendres d’un projecte en naixen d’altres, i per cada banda nova hi haurà xavales que les veuran i pensaran: jo també vaig fer això”; la frase és de la música i activista Mart Claudel, que tanca el fanzín que acompanya el seu primer treball *Abisme* (Uterzine, 2024), on trobem altres temes com “Alerta”, “Alteritat” o “Meigues”. I, com elles, les eivissenques Pvssydònia, també es van donar a conèixer en espais de militància i donen una importància cabdal al missatge. Amb el seu “punk fenici” molt influenciat pel metal reivindiquen els drets de les kellys, el feminisme i l’anticapitalisme.

Hydra i Pvssydònia són grups que no tan sols trenquen l’estereotip de la falta de compromís polític i social del gènere metaler, sinó, també, que aquest és un món només de mascles. Bé, però no ens equivoquem; com tot en el món en què vivim, els homes marquen la pauta. I, potser, en el metal, ho és encara més que en altres àmbits de la vida o la música; per la seva estètica, agressivitat i temàtiques habituals, s’ha erigit en un estil musical i de vida que ha semblat contradir la idea de feminitat i del que se suposa que han de fer les dones. No s’adiu amb els estereotips de les princeses esperant el príncep blau, amb el rol de cuidadores, el color rosa o els sons suaus i melòdics que se suposa que han d’escoltar les dones. I com més homes hi ha hagut al món del metal menys referents femenins s’hi han trobat, més difícil ha estat per a les dones decidir-se a entrar-hi, sentir-s’hi acollides i no considerar-se impostores fent quelcom que no els pertocava. És un peix que es mossega la cua.

Però en el metal, com en la majoria d’àmbits de la vida i la societat, sempre hi ha hagut dones que han trencat esquemes, sostres i murs; que, per les circumstàncies de la vida, han esdevingut excepció posant llum en aquest món encotillat per la masculinitat. Des dels inicis del gènere hi han participat i creat, aguantant actituds masclistes i comentaris paternalistes, però resistint i fent soroll. A Catalunya, només cal pensar en, per exemple, la guitarrista Lupe Villar, del grup Sangtraït, la banda de metal nostrada més coneguda i referent. I, com en la societat, sembla que s’ha anat fent camí, que la feina d’aquelles precursoras, que potser només volien tocar la música que els agradava, sense ser-ne conscients, han obert camí i ha servit de mirall per moltes altres dones. Cada cop sorprèn menys veure una banda de black metal sense cap home a la formació o un grup de death metal on una dona toqui la bateria o el baix. Però encara queda camí per recórrer.

Com les anteriorment mencionades, tenim altres exemples de bandes que uneixen la diversitat de gènere i la necessitat de denunciar les injustícies d’aquest món: Obaga, amb l’agressiva i impressionant veu de la Xènia Martín, tenen cançons com “Draps i ampolles”; Cultum Mortis, un grup de death metal amb molta experiència, uns concerts que són tot un espectacle i la veu de Judit Pons cantant temes que tant van contra la religió com repassen episodis històrics, sempre amb un rerefons reivindicatiu, com “En Joan Petit” o “Corpus de sang”, on canten: “Muiren los traïdors! Muira el mal govern! Muira el Rei Felip i els

seus descendents!”. Les Falç de Metzinera (ara Falç de Fetillera), amb el seu personal estil, fan una combinació de doom i folk, amb el qual, acompanyades de la dansa, aprofundeixen en l’univers de la bruixeria a casa nostra. O Indar, que l’any passat es van estrenar en català amb la cançó “Udol”, peça que parteix de la idea d’un bosc amb dones salvatges i totalment lliures, sense els constrenyiments del patriarcat.

Hi ha, però, més bandes i projectes joves, que arriben amb empenta, tralla i esperança, fent servir un estil musical que, segons el que es plasma als mitjans de comunicació, sembla que vagi a la baixa. Com la banda de metal industrial barcelonina Tars, que apareix a l’escenari amb caretes i passamuntanyes, reivindica que “som tots no-binari” i té cançons amb títols com “Quan matarem a Netanyahu?”. Sine Vexilum, agrupació mixta de la Garrotxa, nascuda el 2023, que compta amb el tema en català “Herències”, on canten: “I sota la dictadura moral de la productivitat / capitalisme vestiràs de meritocràcia, / servint a uns rics que cada cop són més rics, / des del carrer i sota balcons de pisos buits”. Krü, banda de hardcore metal que compta amb la veu de Karol Gómez, ha publicat el mes del seu segon EP, *Foscúria*, que inclou el recomanable tema “Esclaus de la teva ràbia”.

Hanten Kurosu, per la seva banda, és un dels múltiples projectes personals de la dona trans Samael Boix, que té cançons com “Escòria feixista”, “Castració obligatòria”, ““Anarcho”-capitalism” o “Por miedo al comunismo”. Samael també forma part del grup, creat fa poc, Keepers of the Rainbow, que es defineix com a banda queer i “for and by the gays”, i que l’any passat va publicar el seu primer treball, amb les lletres en anglès.

Però no només les bandes i projectes musicals serveixen per crear referents i visibilitzar les identitats no masculines en el metal. També hi ha altres iniciatives. Com el Proyecto Rockin Ladies, nascut a partir de la recerca de la fotògrafa Raquel Garcia, que la va portar a fer més d’un centenar de sessions fotogràfiques, amb el resultat d’una exposició de fotografies de dones que toquen rock i metal arreu de l’estat. La iniciativa volia servir, precisament, per donar-los visibilitat. I de la seva inquietud feminista i virtuositat fotogràfica va néixer una associació, que compta amb la seva pròpia

banda, la Rockin Ladies Band, organitza concerts i activitats; i, el més important, crea xarxa i sororitat. També cal esmentar el fanzín *Un inner circle propio* (*Contra toda opresión*) de la valenciana Ester Helvete, on desplega una anàlisi que reclama “un espai per les identitats no hegemòniques i dissidents en l’escena del metal extrem, on capiguem totes, contra l’hegemonia cisheteropatriarcal, racista i feixista que ens oprimeix”. Ho fa mitjançant reflexions lúcides i una llista de bandes locals i internacionals que deixa palès que de metal extrem feminista, LGTIBQA+ i antifeixista, n’hi ha molt i només cal buscar-lo.

Si als anys vuitanta es reivindicava que “el heavy no és violència”, avui tots aquests grups i iniciatives ens recorden que al metal sempre n’hi ha hagut també identitats no masculines i que cada cop en són més; que en aquest gènere musical també hi ha lloc per a les preocupacions socials i els crits de lluita per fer d’aquest món un lloc millor; i que, per escoltar bona música metal, no cal buscar bandes de cultures llunyanes, que arreu dels Països Catalans, també n’hi ha de molta qualitat, de tots els subgèneres d’aquest estil propens a les etiquetes, i cantat en la nostra llengua. ●

LES VALENCIANES
HYDRA I LES
EIVISSENQUES
PVSSYDONIA SÓN
GRUPS NO MIXTES QUE
TRENQUEN LA IMATGE
DEL METAL COM UN
MÓN DE MASCLES

PER SABER-NE MÉS

Història i poder del metal català
Eduard Cremades, Dani Farrús i Dani Morell
Enderrock Llibres, 2025
608 pàgines

Literatura de proximitat per repensar la família

LA RECOMANACIÓ DE **CAROL PORTA**

En la majoria de les novel·les que es publiquen, els vincles parentius tenen un paper principal a l'hora de dibuixar l'entorn emocional on es mouen els personatges, ja que la família és una institució que continua conservant intacta la seva omnipresència en la nostra societat. També són habituals els textos que la qüestionen i plantegen la necessitat d'ampliar el perímetre del compromís i els afectes a esferes més àmplies que les de la consanguinitat. En tres novetats literàries publicades fa poc, la família té un pes molt destacat i s'assenyala com una part inevitable d'allò que som, però també com un espai del qual, en un moment o altre, voldrem fugir, sigui en un sentit literal o simbòlic.

La gran família (Club Editor, 2025) d'Antònia Carré-Pons és una novel·la càlida, sensible, però gens sentimental, on la protagonista i narradora reforça els lligams amb una germana malalta mentre diu adeu als pares, que ja són molt grans. L'emotivitat de la conjuntura convida la Rateta –així es diu el personatge principal– a fer balanç de la seva vida, repassant passatges tan determinants com la seva negativa a treballar en el negoci familiar (una cansaladeria), mantenint-se ferma en la intenció d'anar a la universitat i maldar per convertir-se en la medievalista de renom que ha acabat sent. Una decisió que va forçar les costures d'aquesta família que ara s'acomiada.

Que morin els fills dels altres (Editorial Males Herbes, 2025), de Roser Cabré-Verdiell és una novel·la de prosa urgent i amb un ritme exuberant que serveix per situar-nos a l'interior del pensament desbocat d'una mare asfixiada per una criança plena de pors i angouxa. La Rebeca es trasllada a viure a Ocata (el Maresme) amb la seva família i aquesta nova geografia física i humana col·laboraran al fet que emprengui una transformació on

es barrejaran sense remei el deliri i la lucidesa. La por deixarà pas al desig i l'angoixa a l'atreviment, fins que la protagonista assolirà la gosadia necessària per buscar els significats profunds dels fets, sense témer les conseqüències d'aquestes veritats revelades. I per acabar, *Empujar el sol* (Pepitas de Calabaza, 2025), de Dioni Porta (company d'aquesta llibreria), és una novel·la lluminosa amb un rerefons existencialista que ens acosta la història de l'Estanis, un septuagenari vitalista que conviu amb la Cloti, la seva dona, i l'Elvira, la seva cunyada, que pateixen greus problemes de salut. Aquest triangle protagonista ens farà gaudir i emocionar-nos amb la dignitat i la rebel·lia amb la qual afronten el procés d'envelliment. Les seves ganes de reivindicar el present i d'esprémer les possibilitats de la realitat es convertiran en un homenatge ple de tendresa a la vida de barri i a la necessitat de trobar-se i d'incardinar-se amb els altres. Són tres novel·les que transcorren en l'àmbit familiar i que també comparteixen altres qualitats, com la fluïdesa de la prosa o la quotidianitat dels entorns, de les trames i dels personatges protagonistes, atributs que ens faran sentir pròxims a unes històries que ens parlen de situacions tan properes, que en qualsevol moment pot semblar als lectors que apareixeran al bell mig d'un dels paràgrafs.

NARRATIVA
La gran família
Antònia Carré-Pons
Club Editor, 2025
192 pàgines

La llibreria Obaga és un negoci familiar ubicat al número 179 del carrer de Girona, a la Dreta de l'Eixample de Barcelona. Va aixecar la persiana l'any 2018 i, per l'equip actual, format per la Carol, en Dioni, la Tània i en Gabo, la implantació en el barri i la proximitat amb el veïnat i la clientela és un objectiu primordial d'un projecte que programa diverses activitats literàries al llarg de la setmana: presentacions de llibres, clubs de lectura, converses literàries o sessions de lectura en veu alta.

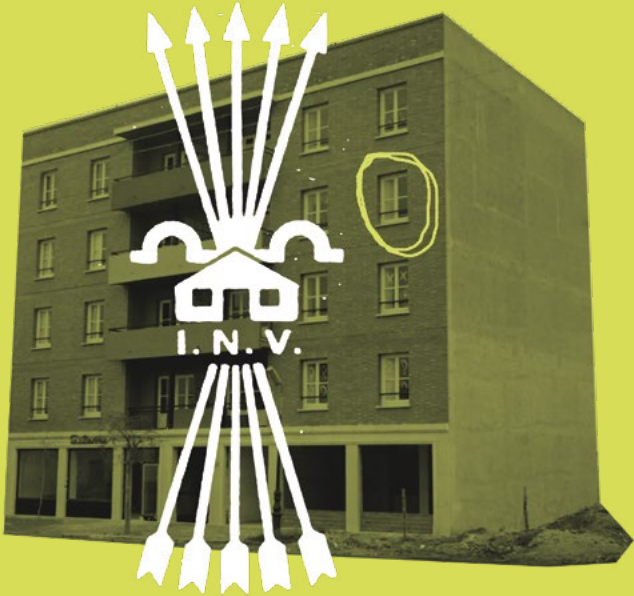
VENdre PISOS

TEXT: **PABLO DE OTTO**

RECEPTA FALANGISTA

IL·LUSTRACIÓ: **BORJA LOZANO**

DE CONTROL SOCIAL

Les polítiques d’habitatge del règim franquista es van fonamentar amb una base ideològica que concebia el foment de l’adquisició immobiliària com a eina de superació de la idea del proletariat. Aquesta estratègia ha marcat fins avui la singularitat del parc d’habitatges de l’Estat espanyol, amb un dels percentatges de lloguer més baixos d’Europa

La pel·lícula *El pisito* (dirigida per Marco Ferreri el 1957) explicava les trifulgues de tota mena dels personatges interpretats per José Luis Vázquez i Mary Carillo que, tot i un festeig de llarga duració, no pot casar-se perquè el sou d'oficinista subaltern d'ell no dona ni de bon tros per pagar l'entrada d'un pis. En un Madrid perifèric on els barris populars conviuen amb incipients polígons dormitori que apareixen d'un dia per l'altre, la parella protagonista troba com a única via per resoldre la seva situació que ell contregui matrimoni de conveniència amb l'anciana que li relloga una habitació, per poder, d'aquesta manera, poder subrogar el lloguer d'aquesta quan li arribi la mort. Aquesta comèdia àcida, marcada per la tradició de l'esperpent i la picaresca, disparava amb mordacitat contra un dels grans mites del franquisme: la propietat immobiliària com un esquer que prometia a les classes populars una forma d'inversió i d'ascens en l'escalafó social.

Però per trobar les bases d'aquest relat cal anar una mica més enrere. Els grans moviments migratoris interns a l'Estat espanyol van començar a partir de la segona Revolució Industrial, a mitjan segle XIX, i van atreure part de població rural als nuclis urbans per treballar als grans focus industrials, tèxtils siderúrgics, de Catalunya, el País Basc, i en menor escala a Màlaga, Astúries o el País Valencià. Aquest corrent migratori anà augmentant fins a principis del XX, cosa que va permetre la creació i assentament d'una classe proletària urbana i d'una burgesia de classe mitjana que van transformar enormement les necessitats d'habitatge a l'entorn urbà. Les àrees metropolitanes de ciutats com Madrid, Bilbao o Barcelona, la demografia de les quals va créixer de forma descontrolada i van anar aplicant plans de desenvolupament urbanístics amb més o menys encert. Un dels casos paradigmàtics va ser el de l'Hospitalet de Llobregat, que entre 1910 i 1970 va multiplicar per dos la seva població cada deu anys, passant d'uns 6.000 a més de 250.000 habitants en seixanta anys. El percentatge de població que vivia en zones rurals a l'Estat espanyol va passar del 70% l'any 1870 al 50% l'any 1930, fins a arribar al 13% actual.

L'any 1938, en plena Guerra Civil espanyola, des del bàndol sol·lervat es va posar en funcionament el Servei Nacional de Regions Devastades i Reparacions, pensat per a la reconstrucció de les regions

més colpejades pels bombardejos, amb un percentatge de destrucció superior al 75%. Aquest organisme, juntament amb l'*Obra Sindical del Hogar*, la Direcció General d'Arquitectura i l'Institut Nacional de la Vivenda, conformarien una espècie de protoministeri d'habitatge, vigent durant els primers vint anys de franquisme, que s'encarregà de gestionar tots els aspectes de l'habitatge en el nou règim que, a banda de la reconstrucció del parc immobiliari destruït, també s'encarregaria de la gestió dels plans urbanístics per encabir els nous fluxos de població o de regular la promoció de nou habitatge, tant el d'iniciativa privada com el de protecció oficial. La carestia econòmica de les primeres dècades de la dictadura

comprar un pis. Es creia que aquesta estratègia de foment de la cultura de la propietat faria que a la llarga disminuís la conflictivitat social.

Aquest enfocament va tenir força durant els primers anys de la dictadura, però només en un pla tècnic, ja que la crisi econòmica estructural i la realitat de les polítiques del règim durant l'època de l'autarquia -a banda de la incongruència del mateix plantejament ideològic- van fer inviables aquest i altres projectes que buscaven construir una societat jeràrquica i autoritària, però alhora guiada per l'ideal falangista de superació de les classes socials.

José Luis Arrese, que fou ministre secretari general del Movimiento (1956-57) i més endavant seria el pri-

cresol de la família cristiana i dels valors nacionalcatòlics, alimentats per una discriminació sexual del treball que enclaustrava les dones a les llars i les convertia en garants i principals transmissores de la moral cristiana.

El fet que moltes de les famílies que es traslladaven del camp a la ciutat ho fessin empeses de la pobresa va fer que un dels principals òrgans de promoció i administració de l'habitatge, l'Institut Nacional de la Vivenda (INV), agafés un gran pes a partir de la dècada dels cinquanta, quan la crisi de postguerra va baixar d'intensitat i es van començar a posar en marxa els grans projectes urbanístics d'habitatge assequible. La compra d'un pis es presentava com una de les principals formes d'estalvi per part de les classes mitjanes i treballadores de l'època, i les polítiques públiques van afavorir aquesta forma de pensar a través de la planificació de polígons habitacionals, impulsats directament per organismes públics com l'INV, de patronats del funcionari afiliat al Sindicat Vertical, i finançats tant per l'Estat com per inversors privats. Amb tot, va ser traspasant la iniciativa inversora a les famílies particulars i a la seva futura capacitat d'estalvi com es va aconseguir generar el capital necessari per finançar la construcció de la gran majoria d'habitatges nous.

A partir de l'època de la recuperació econòmica coneguda com *desarrollismo*, impulsada per una nova generació de quadres tecnòcrates -molts dels quals adscrits a l'Opus Dei-, la tendència de finançament privat de la construcció d'habitatge es va accentuar, i també es va liberalitzar el mercat de la construcció mitjançant polítiques de liberalització de sol, incentius fiscals i subvencions per als projectes de promoció de l'habitatge. Alhora, es buscava una destrucció progressiva del mercat de lloguer.

DISBAUXA DE FORMIGÓ

Es van aplicar plans d'urgència social i d'habitatge als nuclis urbans més tensionats, on durant la dècada dels cinquanta es calcula que gairebé dues de cada deu persones vivien en condicions d'infrahabitatge i barraquisme. Els plans d'urgència social i d'habitatge de les grans ciutats promulgats entre 1957 i 1959, la llei de sol de 1957 i la llei sobre propietat horitzontal de 1960 van acabar d'aplanar el terreny d'un *milagro español* marcat per la col·laboració públicoprivada i el degoteig d'immobles cap al sector privat. Als anys seixanta i setanta es va consolidar aquest model urbanístic i arquitectònic amb la construcció massiva de polígons resi-

El partit únic franquista, a través de la secretaria general del Movimiento, va controlar les diverses dependències clau del règim en matèria d'habitatge de la postguerra, com l'Institut Nacional de la Vivenda, el Servei Nacional de Regions Devastades o l'Obra Sindical del Hogar'

posaria en tensió una infraestructura d'habitatge ja de per si precària.

PROPIETAT VERSUS PROLETARIAT
Tots tres organismes tenien una altra característica comuna: en comú. Estaven sota el paraigua del Movimiento Nacional, el mecanisme polític que havia estat creat per Franco, amb l'anomenat *decret d'unificació* de 1937 -que integrava en una sola organització la Falange joseantoniana i la Comunió Tradicionalista carlina. Amb relació a l'habitatge, el Movimiento sempre es guiaria per la idea d'incrementar el percentatge de famílies que es poguessin permetre

mer titular de la cartera específica d'Habitatge creada pel règim, del 1957 al 1960, apuntaria aquest principi de forma explícita amb una declaració d'intencions que ha passat a la història: "La fórmula ideal, la cristiana, la revolucionària, des del punt de vista de la nostra pròpia revolució, és la fórmula estable i harmònica de la propietat [...]. No volem una Espanya de proletaris, sinó una Espanya de propietaris".

L'Església, a través d'institucions paral·leles com Càritas o Acció Catòlica, també va ficar-hi cullerada guiada per l'esperit patriarcal: tot beineint l'habitatge de propietat com un

dencials, formats per edificis tipus rusc o monobloc construïts a correuita a les zones suburbanes. En molts casos, s'entregaven les claus sense una infraestructura urbanística de mínims, amb mancances tan flagrants com l'asfaltatge dels carrers o l'enllumenat públic.

Durant les següents dècades, i durant Transició, aquesta política pública va continuar sense grans modificacions; dels aproximadament 6,8 milions d'habitatges de protecció oficial construïts entre 1950 i 2022, l'Estat n'ha mantingut en propietat uns 300.000.

En aquest sentit, l'Estat espanyol no estava sol, perquè en la majoria de països europeus, tots els vessants ideològics, tant d'esquerres com de dretes, empeses per l'hegemonia neoliberal, van col·locar l'incentiu de la propietat immobiliària privada com un punt central de les seves polítiques, enfront d'altres alternatives com la titularitat pública o les cooperatives d'habitatge. Això es va posar sobre la taula obertament en alguns casos com al Regne Unit, amb la llei *Right to Buy*, impulsada pel govern de Margaret Thatcher el

1980, per promoure l'adquisició dels habitatges de lloguer social. Així i tot, aquest país manté un 17% del total del parc d'habitatge en règim de lloguer protegit.

En canvi, a l'Estat espanyol, el percentatge de les llars que vivien en habitatges de propietat s'ha mantingut sempre al capdavant dels rànquings europeus, fins a assolir el seu màxim l'any 2001, on un 82,2% de la població era propietària del pis on vivia.

Tot i que aquest percentatge ha anat baixant en les últimes

dues dècades, avui en dia aquesta política històrica de foment de la propietat és palès en el perfil de les llars de l'Estat. Segons l'INE el 2023, el 76,4% de les llars eren propietat dels seus habitants, el 17,7% de lloguer i el 5,8% vivien en un habitatge de propietat d'un conegut o familiar. A això se li suma que és un dels països europeus amb un percentatge més baix d'habitatge social de lloguer, que se situa al voltant del 2%, malgrat que la mitjana del continent es troba per damunt del 7%.●

Feminisme de classe i lluita per l'hegemonia cultural

Molts espais feministes solen incorporar codis simbòlics i culturals burgesos que deslegitimen els de la classe obrera. A banda de les condicions materials, cal abordar l'hegemonia cultural que estructura aquesta exclusió

TEXT: **GEMMA TADEO GÓMEZ**
SOCIÒLOGA I ACTIVISTA FEMINISTA
MARI VILLAR
ANTROPÒLOGA I POLITÒLOGA

IL·LUSTRACIÓ: **CRISTINA LAVILLA**

A principis del segle XX, Clara Zetkin va exposar l'exclusió de l'eix de classe dins del feminisme, assenyalant que el feminisme burgès no representava els interessos de les dones de classe treballadora. La seva crítica partia de la premissa que la lluita feminista no podia desvincular-se de la lluita de classes, ja que moltes feministes de la burgesia buscaven millores per a les dones de la seva classe sense qüestionar l'explotació capitalista que sostenia les desigualtats. Per a Zetkin, l'emancipació de les dones només podia assolir-se mitjançant la fi del capitalisme, perquè la doble explotació de les obreres -com a treballadores i com a dones- no es resolria simplement amb més drets legals o polítics, sinó amb un canvi estructural profund.

D'altra banda, Antonio Gramsci va desenvolupar el concepte d'*hegemonia* per explicar com les classes dominants no exerceixen el poder només per mitjà de la coerció, sinó també del consentiment actiu, que s'imposa gràcies a violències simbòliques i estructurals que es construeixen mitjançant la cultura, les institucions educatives, els mitjans de comunicació i altres mecanismes que fan que les idees i valors de la classe dirigent i burgesa siguin percebuts com a naturals i universals, mentre que els gustos i maneres de fer de la

classe obrera es consideren vulgars i fins i tot violents.

Així, l'hegemonia no és només un fenomen polític o econòmic, sinó també simbòlic i cultural, que determina què es considera legítim i qui té dret a ser escoltat en els espais de poder. Aquesta teoria permet entendre per què, fins i tot en moviments socials i espais d'esquerres, es poden reproduir estructures de dominació si no es qüestionen els codis culturals que estableixen quines veus tenen autoritat i visibilitat, i quines són excloses o deslegitimades.

Els moviments de lluita de classes premoderns estaven plens d'aquests codis obrers: llenguatge concret, solidaritat col·lectiva, acció immediata i directa. No obstant això, amb el temps, la classe professional dirigent ha anat apropiant-se d'aquests espais amb una reproducció cultural burgesa, fent que moltes de les formes d'expressió i lluita pròpies de la classe treballadora quedin excloses, rebutjades o deslegitimades.

Per comprendre aquesta dinàmica, cal posar el focus en com es reproduïx la superestructura de Marx, entesa com el conjunt d'institucions, ideologies i formes culturals que es desenvolupen sobre la base econòmica i que permeten la reproducció del sistema capitalista i les seves relacions.

En aquest punt és important, no només analitzar qui té el control dels

mitjans de producció, sinó també qui crea i reproduceix codis culturals, comunicatius i simbòlics de la burgesia. Aquí juga un paper central la nova classe que es construeix en el capitalisme tardà, la classe professional dirigent (com l'anomenen Barbara Ehrenreich i John Ehrenreich), que s'encarrega de reproduir aquests codis i d'exercir una influència determinant en les institucions, la cultura i els moviments socials.

Aquesta classe no té grans capitals ni el control directe dels mitjans de producció, però sí que gestiona institucions, mitjans de comunicació, ONG, hospitals, universitats i gran part dels moviments socials. I en fer-ho, no només reproduceix el sistema econòmic, sinó també els codis simbòlics i culturals esmentats.

Les persones que socialitzen en entorns culturals marcats per codis burgesos adquireixen un *habitus* que estructura la seva manera de percebre el món i de comportar-s'hi, seguint les lògiques de distinció i legitimitat cultural que descriu Pierre Bourdieu. Aquest *habitus* de classe no és simplement una preferència estètica o un conjunt de normes apreses conscientment, sinó un conjunt de disposicions profundament arrelades que determinen les pràctiques, els gustos i les expectatives de manera inconscient. Així, qui ha estat socialitzat en ambients on predomina

el capital cultural hegemònic interioritza aquests esquemes i tendeix a reproduir-los.

De la mateixa manera, mitjançant l'ús de la violència simbòlica, es genera un context de rebuig i superioritat envers tot allò que es considera "obrer". Aquest mecanisme d'imposició ideològica té, entre altres objectius, la reproducció social de les classes dominants, fent que l'accés i l'ocupació dels espais de poder siguin gairebé impossibles per a aquelles persones que no en dominen els codis.

Aquest procés també genera autoodi de classe: per ser acceptades en espais de feminisme hegemònic, moltes dones i dissidències de classe treballadora es veuen obligades a adoptar codis burgesos, sovint a costa de perdre o invisibilitzar-ne els propis. Això es tradueix en la necessitat de reproduir una *performance* burgesa: fer servir determinades paraules, adaptar formes de parlar, de vestir-se i fins i tot gestionar les emocions segons uns codis específics. Qui no s'hi adapta corre el risc de ser titllada de vulgar o inadequada, perpetuant una exclusió subtil dins d'espais que es proclamen inclusius.

Els codis simbòlics i culturals que regeixen aquests espais polítics defineixen què és acceptable i què no, no pas des de la consciència política, sinó des d'un moralisme burgès

disfressat de criteri cultural. Aquesta lògica suposa imposar-se per sobre dels codis de la classe obrera i decidir què és vàlid, com si certes formes de cultura fossin sinònim d'ignorància o alienació. Així, dins dels mateixos espais de lluita, opera una colonització cultural que reproduceix les lògiques de superioritat burgesa, excloent o deslegitimant les formes d'expressió i existència de les classes treballadores.

Avui, molts moviments socials solen ser visibilitzats i ocupats per persones provinents d'espais socialitzats i educades dins de la classe burgesa i dirigent. Això no és una casualitat: té una lògica estructural molt similar a l'androcentrisme, on el model universal de referència és l'home blanc, heterosexual i cisgènere, i tot allò que se n'allunya es percep com a desviat o inadequat. En el cas de la classe social, passa el mateix: els espais d'esquerres i moltes lluites socials han acabat universalitzant la manera de fer de les classes dirigents i burgeses, assumint-la com a cultura hegemònica i correcta. Això provoca que les persones de classe treballadora, amb altres codis i maneres de fer, experimentin una forma de síndrome de la impostora molt similar a la que senten moltes dones i persones de gènere dissident en espais masculinitzats i androcèntrics.

Aquesta síndrome de la impostora, tal com es conceptualitza des del feminisme hegemònic, no afecta tot-hom igual. Si s'és una dona o una persona de gènere dissident, però socialitzada en codis burgesos, és més probable que s'encaixi en els espais de poder. En canvi, aquelles persones que no s'ajusten a aquests codis poden ser etiquetades com a massa visceral o inadequades, perpetuant una exclusió dins dels moviments que es diuen transformadors.

Hi ha discursos feministes que parlen molt de "classe", però que sovint ho fan des d'una posició de superioritat. És aquest feminisme, que diu defensar les dones i gèneres dissidents de classe treballadora, però que no s'assegura que aquestes dones i dissidències tinguin espai real per definir la seva pròpia lluita. És aquest feminisme que teoritza sobre consciència de classe,

però que després jutja les respostes amb codis culturals propis de la classe obrera com a massa visceral, massa poc elaborades, massa violentes.

Alhora, sovint es cau en la romanització de la classe obrera, convertint-la en un element folklòric o en un símbol de resistència, però sense reconèixer-ne la complexitat i les dificultats quotidianes. Es construeix un relat desconectat de la seva realitat, segregat culturalment i educativament, que sovint adopta un to infantilitzador i paternalista. Això genera la imatge d'un subjecte revolucionari de la lluita de classes que no reflecteix les seves tensions, contradiccions i problemàtiques reals.

Hem de resignificar els codis de la classe obrera i trencar amb l'hegemonia cultural burgesa que domina gran part del feminisme i dels moviments de classe. Però això no

pot convertir-se en una apropiació d'aquests codis per part de persones socialitzades en la burgesia i la classe dirigent, que s'autoproclamen de classe obrera sense haver estat mai socialitzades com a tals. No es tracta només d'usar el seu llenguatge o els seus símbols, sinó de garantir espais de lideratge i visibilització per a aquelles persones que han crescut i s'han mogut en aquests codis. Estem d'acord que no hem de dividir la lluita de la classe treballadora, però així com en el feminisme es demana que els homes socialitzats com a tals no siguin els qui liderin la lluita feminista, en la lluita de classes també hem d'exigir que siguin les persones realment socialitzades en codis obrers qui ocupin els espais de visibilitat i lideratge.

Si el feminisme de classe vol ser realment transformador, ha de qüestionar qui controla l'hegemonia cultural, qui decideix com es lluita i qui marca els límits del que és legítim i del que no ho és. Mentre el feminisme i gran part dels moviments socials continuïn construint-se des dels codis de la classe professional dirigent i burgesa intel·lectual, continuarà sent un feminisme excloent i aliè a les lluites de la classe obrera. Perquè aquesta lluita de classe no és només una qüestió econòmica, sinó també de qui té el poder de definir el discurs. ●

Dins dels mateixos espais de lluita, opera una colonització cultural que reproduceix les lògiques de superioritat moral burgesa

Les criptomonedes emancipadora per tra

OPORTUNITAT AMB RISCOS DE TRANSFORMACIÓ POSTCAPITALISTA

Situem-nos en l'any 2009. Internet mostra una inclinació evident cap a la centralització. La que havia nascut com una xarxa neutral per connectar persones i compartir recursos s'ha convertit en una *marketplace* global on unes poques multinacionals donaven serveis a persones que actuen com consumidors i consumits. Iniciatives *peer-to-peer* com IRC, Freenet, eDonkey, BitTorrent o, a casa nostra, Guifi.net, intenten contrarestar aquesta tendència. Tanmateix, l'asimetria de recursos les situava en clar desavantatge davant els gegants del capitalisme tecnològic.

Alhora, des de les profunditats d'internet, un moviment originat l'any 1992 continua latent: els cypherpunks (no confondre amb cyberpunk, un subgènere de la ciència-ficció), una filosofia que promou l'ús de la criptografia i el programari lliure per defensar la privadesa, la llibertat d'expressió i l'autonomia personal a internet. El programari GNU/Linux o la llicència Creative Commons són productes originats sota el seu paraigua.

Enmig d'aquest escenari i fortament influenciat per la filosofia cypherpunk neix Bitcoin, un protocol que conjuga criptografia avançada i xarxes distribuïdes per registrar i transferir, sense intermediaris, la propietat d'un valor digital. És el primer cop que un valor nadiu d'internet pot circular directament entre persones sense necessitat d'una autoritat de confiança.

En ple col·lapse financer, el 3 de gener de 2009, es crea el primer bloc de la xarxa Bitcoin, amb

un missatge incrustat: “*The Times 03/Jan/2009 Chancellor on Brink of Second Bailout for Banks*” (The Times: 3 de gener de 2009. El ministre de Finances a punt d'anunciar un segon rescat per als bancs). La referència a l'article del diari londinenc simbolitza una clara declaració política. Denuncia la socialització de pèrdues que acompanya els rescats bancaris mentre la ciutadania en pateix les conseqüències. Bitcoin, doncs, neix com a alternativa al control dels estats i dels bancs. La seva tecnologia (anomenada *blockchain*) democratitza la creació de sistemes monetaris, fent que aquests deixin de ser competència exclusiva dels governs.

Ens referim a monedes que garanteixen fungibilitat i divisibilitat fins a la fracció mínima, seguretat que evita falsificacions, portabilitat i durabilitat; que permeten moure valor arreu i conservar-lo intacte. Les monedes socials clàssiques funcionen bé dins d'una comunitat petita, però en faltar-los aquestes garanties tècniques topen amb límits quan intenten escalar.

Ara bé, aquesta mateixa tecnologia, capaç de democratitzar la creació i la transferència de valor, pot servir tant als moviments socials revolucionaris i a l'economia local circular com al neoliberalisme més extrem.

Per als col·lectius activistes, les criptomonedes poden ser una eina de sobirania econòmica (transferències directes incensurables), finançament col·lectiu (micromecenatge global) i transparència, ja que cada operació queda registrada i pot ser auditada públicament.

Això no obstant, aquesta mateixa tecnologia facilita l'especulació i la manipulació en mercats lliures. Possibilita la *tokenització* de qualsevol actiu (procés de convertir la propietat o drets d'ús d'un bé físic en un token registrat a la cadena de blocs, de manera que es pugui fraccionar, transferir i verificar). I incentiva la governança plutocràtica basada en la capacitat econòmica (*stakeholder capitalism*). A més, les estafes no són noves, però la manca de regulació en el sector de les criptomonedes i la seva magnitud global i digital n'amplifiquen l'abast i les conseqüències.

En definitiva, com sempre, la tecnologia és neutral; l'ús que en fem, no. Existeix una gran oportunitat per als moviments socials d'integrar les possibilitats que ofereix aquesta tecnologia dins d'estructures cooperatives i valors de justícia social. Si s'apliquen de manera encertada, les criptomonedes poden convertir-se en una infraestructura financera al servei de la transformació postcapitalista. Sense aquest enfocament, corren el risc de ser un altre mercat especulatiu amb vernís tecnològic. ●

PAU ESCRICH
ENGINYER INFORMÀTIC I FUNDADOR
DEL PROJECTE VOCDONI

L'EXPRESSIÓ EXACERBADA DE L'ESPECULACIÓ MONETÀRIA

poden ser una eina
nsformar l'economia?

L'auge de les criptomonedes ha anat acompanyat d'una narrativa emancipadora: descentralitzar el control monetari, escapar del poder estatal i esdevenir una alternativa al sistema financer. De moment, però, no són una alternativa al sistema monetari dominant, sinó una expressió exacerbada de les seves dinàmiques especulatives. És un malaurat accident o n'és el desenllaç necessari?

Actualment, les criptomonedes no són diners. No compleixen de manera estable les funcions bàsiques de la moneda: unitat de compte, mitjà d'intercanvi i dipòsit de valor. Són actius financers de caràcter fiduciari, i el seu valor depèn exclusivament de la confiança i la demanda futura d'altres inversors. Com assenyalava Marx, això les converteix en una forma de capital fictici, una representació de valor que no està vinculada a cap procés productiu, sinó que existeix com a expectativa de rendibilitat futura. El seu ús principal no és facilitar l'intercanvi, sinó generar guanys per mitjà de l'aposta financera.

Això no només les invalida com a monedes en sentit estricte, sinó que reforça la dinàmica que domina l'economia capitalista contemporània. El sistema financer no canalitza de forma neutral els estalvis cap a la inversió productiva, sinó que crea i promou instruments altament especulatius, opacs i desconnectats de l'activitat econòmica real, que s'inventen i es reinventen de forma constant per evitar les regulacions dels bancs centrals. Durant la

crisi del 2008 es va parlar molt dels productes derivats. Avui dia, les criptomonedes actuen de forma similar: són actius amb elevada volatilitat, escassa regulació i ús predominant en l'arena especulativa.

Així, els casos de fallida i d'estafa associats a criptomonedes no són desafortunades excepcions, sinó símptomes d'una arquitectura destinada al frau i a l'acumulació. En molts casos, aquestes operacions adopten una *forma Ponzi* o piramidal: el seu valor només es manté si entren nous inversors que permeten sostenir la confiança i inflar-ne el preu. L'absència de regulació no allibera les criptomonedes del sistema, sinó que les converteix en terreny fèrtil per especuladors i estafadors, reproduint els mateixos mecanismes que han caracteritzat l'evolució del sistema financer.

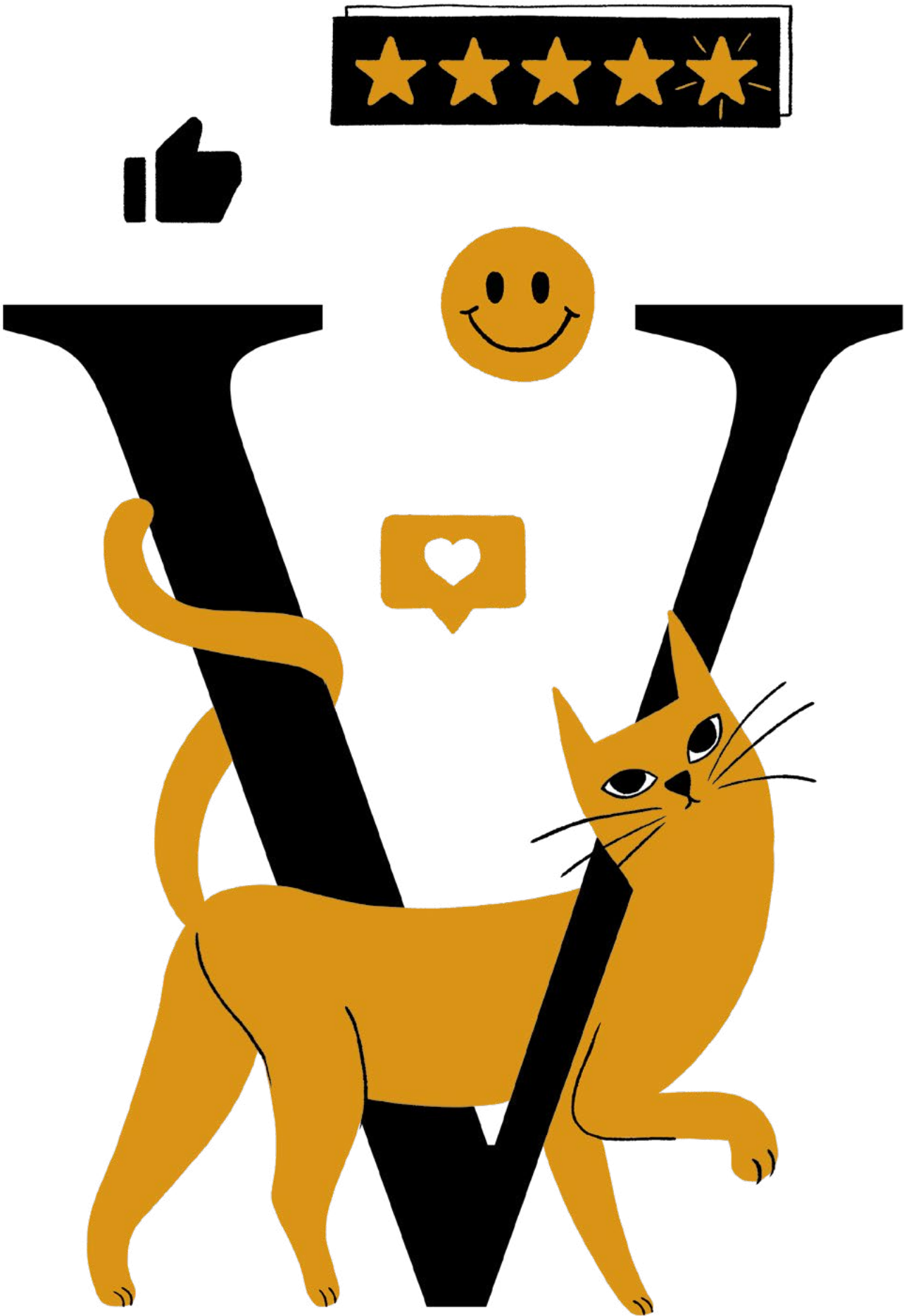
A més, el seu valor continua ancorat a les divises oficials, sobretot al dòlar, tant per mesurar-lo com per sostenir la seva utilitat residual. Per tant, encara estan subordinades a les estructures monetàries existents.

En algun context podrien qüestionar l'hegemonia de les divises oficials? En aquest sentit, la paradoxa és evident: la descentralització que permeten les criptomonedes només és possible mitjançant una infraestructura tecnològica altament centralitzada, costosíssima en energia i materials, i cada vegada més dominada per fons d'inversió i grans conglomerats financers.

A més, les monedes no són instruments neutres, sinó expressions

d'un ordre social i productiu, és a dir, que sense una estructura productiva i una autoritat legítima que les sostingui, no hi ha moneda possible. Pensar que poden ser substituïdes sense alterar les relacions de poder, la distribució de la riquesa i el metabolisme productiu és caure en la il·lusió tecnocràtica. Si volem un altre model de moneda, cal un altre mode de producció i unes altres relacions de poder. I per més que les grans solucions siguin temptadores, no podrem capgirar el sistema amb un codi de programació, sinó avançant en el conflicte social.●

ROSER ESPELT ALBA
MEMBRE DEL SEMINARI D'ECONOMIA
CRÍTICA TAIFA

EL RELAT D'ISAAC CORTÉS DOMINGO
IL·LUSTRACIÓ: MIREIA SALA

Velcro

oles. Llisques sobre l'asfalt igual que un esquiador olímpic. Remuntes la vorera. Tracaleges. Sorteges els vianants a cremadent. Sents els insults. Te la suen. No pots fer tard, una mala ressenya a l'aplicació et cobriria de merda. Tornes a l'asfalt. Acceleres. Circules contra direcció, et saltes cinc semàfors, utilitzes el carril-bici aleatòriament. Escanyes el patinet tant com pots. Una bicicleta elèctrica t'avança, en vols una, però vas curt de calés. Balmes, Muntaner, Casanova. Derrapes per trencar cap a la dreta. Google Maps es desorienta. Maleeixes la cobertura, però no t'atures. Et guies per un instint que has desenvolupat a cops d'equivo-car-te. Busques el número trenta-dos, és aquí, a la teva esquerra. És un edifici alt, modern. Sents el bram de l'interfon. Entres. Deses el patinet elèctric al peu de l'escala. Et treus del damunt la motxilla groga. L'obres. El garranyic de la veta adherent et fascina, és per això que en alguns restaurants t'anomenen "Velcro". Dues pizzes. Encara estan calentes. Ets el més ràpid. Prens el telèfon del frontal del manillar. L'ascensor és estret. Desena planta, porta dotze. El replà és un maleït laberint. Et perds. Aquí l'instint no et serveix de res. Un espiell t'observa. Els llums s'apaguen automàticament. Ara s'encenen. Algú et crida. Gires cua. Trobes un home amb camisa i pantaló de pijama. És el client. Li dones les pizzes i li dius a l'aplicació que l'entrega està feta. T'acomia des de l'home. Quasi li fas una reverència. Ell se't queda mirant. Tu somrius. No entens què et diu. No sé què d'una dona. No sé què d'un mareig. Que passis, si us plau. Fa cara de desesperat, però tens més encàrrecs a la motxilla i el patinet és a baix, sense cus-tòdia. T'ho penses. No tens temps, ni diners, ni moto; però una mala ressenya a l'aplicació et cobriria de merda. Ja ets a dins. Una cortina de tires de bambú sepa-ra el rebedor del menjador. La traspasseu. El televisor sembla que leviti contra la paret. Veus un cos a terra. És una dona. Hi ha sang xopant el parquet. Hi ha un forat al cap de la dona. L'home t'encanona la templa dreta. Et diu que has tingut mala sort. Et diu moro. Et quedes perplex, glaçat. El cor et percudeix la tràquea. Sues. Sents tots els sorolls de la casa: el crec de la fusta, el rum-rum de la nevera i el nyic d'un gat que entra en escena. L'home t'ho explica tot. Et carregarà el mort. Et torna a dir moro. Xerra massa, sembla el dolent d'una pel·lícula dolenta. Reacciones. No et veu venir. Ets el més ràpid. Forcegeu pel revòlver. Estàs prim, però aferrat al manillar, t'has forjat un baluard als braços. Forcegeu més i més. Crits. Ja tens el dit al gatell. El prems. El tro sona esmorteït contra el seu pit. Cau rodó. Deixes anar la pistola. Sents el cop de l'arma contra l'entarimat. Ella i ell jauen plegats. Respira, ells no. Cargoles un renec amarg. Et fregues la cara amb les mans. T'asserenes. Rumies mentre queixales una porció de cada pizza. S'han refredat. El gat se t'enrinxola entre les cames. Te'l treus de sobre picant de mans. Agafes un tovalló de paper i t'eixugues els morros. N'agafes un altre i esborres les empremtes de la pistola. La deses a prop de l'home. T'adones que té un bony a la butxaca del pantaló del pijama. És el seu telèfon. L'hi prens. La pantalla t'enlluerna. Hi ha activada l'aplicació del servei a domicili. Et demana l'opinió de l'entrega. Veus la teva foto, el teu nom. Selecciones la màxima puntuació, les cinc estrelles i el polze cap amunt. Somrius. Tornes el telèfon a la butxaca. Has de fotre el camp. Ja ets a tocar de la porta. El bambú repica. Sona el timbre. Cops de porta. Policia!

En alguns restaurants t'anomenen "Velcro". Ets el més ràpid, però no tens sortida; ni temps, ni diners, ni moto. Tens una bona ressenya, però estàs cobert de merda.●

TRES

RASTROS ILUSTRADOS

YORGOS

A LES XARXES SOCIALS

MÉS RESPECTE, MENYS ODI.

*?�%
|!�%

DAVANT ELS
DISCURSOS D'ODI,
DIEM PROU.
NO HO COMPARTEIXIS.
NO HO DIFONGUIS.

Generalitat
de Catalunya

El Govern de
Tothom

SOTA FOCUS	SOBIRANIES	LA CENTRAL	L'ENTREVISTA	IDEARI
4-15	16-21	32-33	40-45	46-51
La moratòria de desnonaments topa contra un mur judicial.	Serrana Cuir, un festival de poble per a visibilitzar les identitats dissidents.	Quan seguir un equip de futbol de barri o de poble és un acte polític.	Marc Giró: "La cultura catalana no pot construir-se contra ningú, des del racisme o la xenofòbia"	Música metal en negre, roig i violeta... i en català.
La normativa vigent només ha aconseguit ajornar un de cada quatre llançaments a Catalunya.	22-23	INTERNACIONAL		52
Una interpretació restrictiva del redactat i la manca d'unificació de criteris per part dels jutjats sotmet les afectades a l'arbitrarietat.	Protegir la foscor per protegir-nos.	34-37		Literatura de proximitat per repensar la família.
Un ampli desplegament policial que rebenta portes.	24-25	Chiapas, guerra encoberta sota el mantell del creixement.		53-55
Àmbits professionals que tenen contacte els desnonaments, com bombers o docents, s'organitzen per no col·laborar-hi i per donar suport a les afectades.	Drets comuns per als éssers humans i la natura.	38-39		Comprar un pis, el gran sedant social falangista.
	26-27	La batalla perduda de la memòria als Balcans.		56-57
	El laberint del clítoris.			Feminisme de classe i lluita per l'hegemonia cultural.
	28-29			58-59
	Geoffroy Lourdou i Ribot, d'Amics de la Bressola: "Ser català i francès alhora és incompatible"			A debat: Les criptomonedes poden ser una eina emancipadora per transformar l'economia?
	30			60-61
	La bacoreta, peix d'estiu per un mar viu			Relat: "Velcro"